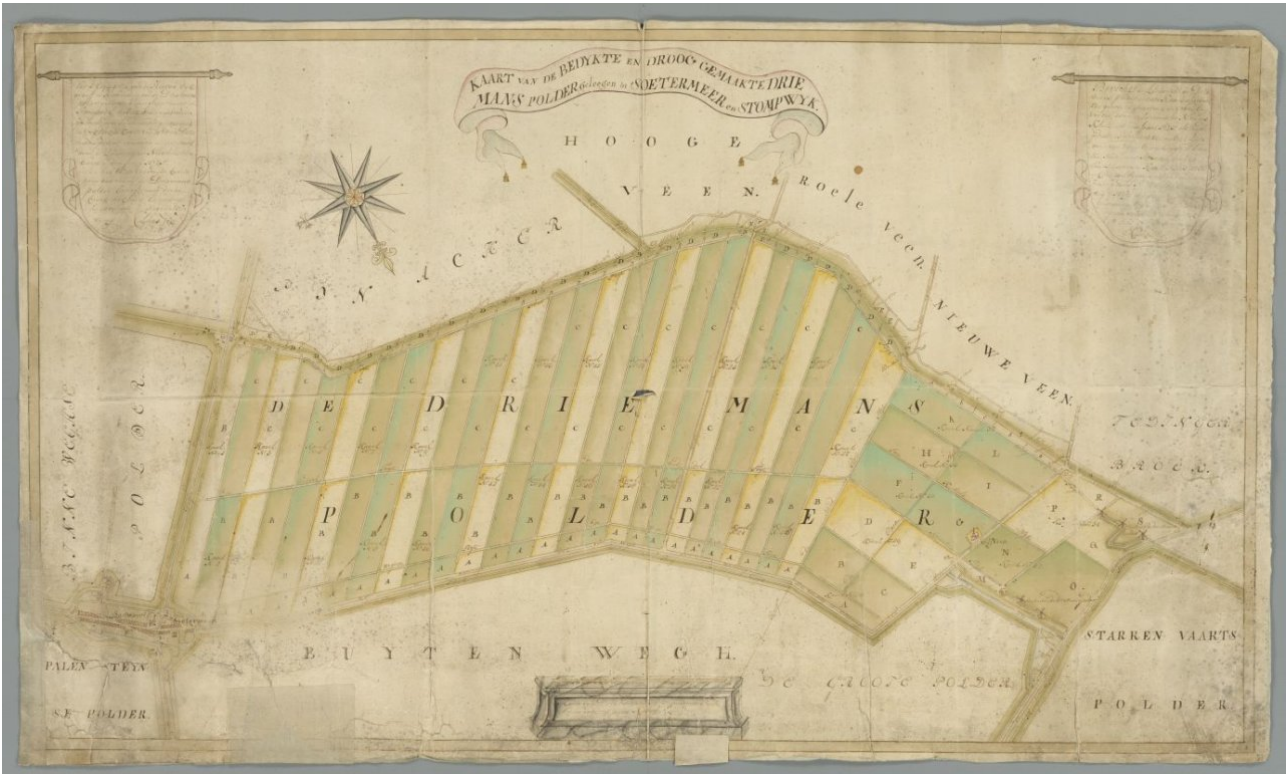

**Kroniek van de Driemanspolder
onder Zoetermeer en Stompwijk
1668 – 1737**

(Nationaal Archief, VTH 2337)

**Ronald Grootveld
Zoetermeer 2005**

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....	3
UITTREKSELS VAN DE VERSLAGEN EN REGELINGEN.....	5
BIJLAGEN	38
Participanten in de droogmaking 1668.....	38
Eigenaren van de kavels 1675-1737	39
Dijkgraven en heemraden 1668-1737	42
Opzichters, sinds 1709 fabriek 1668-1737	43
Penningmeesters 1668-1737	43
Molenmeesters 1679-83, 1691-97, 1707-37.....	44

INLEIDING

De Driemanspolder strekte zich uit van de Delftsewallen in Zoetermeer tot aan de Stompwijkseweg in Stompwijk. Aan de noordzijde werd hij begrensd door de Voorweg en aan de zuidzijde door de Landscheiding tussen Rijnland en Delfland, ongeveer ter hoogte van de rijksweg A12. Het Zoetermeerse deel van de polder is grotendeels gevuld met de wijken Driemanspolder en Meerzicht, het Westerpark en de golfbaan. De laatste paar kavels zijn nog in gebruik voor agrarische doeleinden maar worden op niet al te lange termijn als waterbuffer in gebruik genomen. Het Stompwijkse deel (Wilsveen) is nog landelijk. Hier staan ook nog drie van de oorspronkelijke acht molens die de polder droog maalden.

De droogmaking van de polder in de 17^e eeuw was een gigantisch project. Een gebied van ruim 1000 hectare, dat geheel onder water stond, werd met behulp van acht windmolens drooggemalen en ontelbare arbeiders wierpen met de hand dijken op en groeven sloten voor de afwatering, met als doel de grond geschikt te maken voor landbouw. Vanaf het begin hebben de participanten, zoals de aandeelhouders in de droogmaking werden genoemd, nauwkeurig hun handelingen en besluiten vastgelegd. Zij hadden grote belangen in de polder want hun investering bedroeg in de loop der jaren zo'n 7000,- eenmalig en voorts gemiddeld 200,- per kavel per jaar. In de vergadering van dijkgraaf en heemraden van de Driemanspolder op 19 oktober 1737 werd de aanvang van de bedijking van die polder in 1668 in herinnering gebracht: de polder werd van 1668 tot 1675 bestuurd door drie commissarissen, waardoor de polder "*waarschijnlijk de naam van de Driemanspolder heeft gekregen*". Mr. Isaac Scheltus, heemraad, heeft zijn "*genereusheid voor het welzijn van deese polder doen blijken*" door aan te bieden om de resoluties van de polder op eigen kosten te doen drukken. Het voorstel wordt met genoegen aangenomen en dijkgraaf Van der Salm zou "*met sijne gewoone naarstigheit en goed beleid*" de papieren van de polder op orde brengen. Isaac Scheltus is dan al vijf jaar heemraad (en daarvoor zijn vader en broer ook al). Dijkgraaf Hendrik van der Salm is sinds 1727 in functie en vanaf 1714 al heemraad. Het boek wordt opgedragen aan mr. Theodorus van Teylingen, raad en vroedschap van Rotterdam, ook heemraad van de polder. Het resulteert in zo'n 450 pagina's drukwerk, waarschijnlijk in kleine oplage gedrukt en getiteld:

**Octroyen, reglementen, contracten, mitsgaders resolutien
en andere saaken specteerende tot de Driemanspolder;
in 's-Gravenhage by Paulus en Isaac Scheltus,
's Lands drukkers anno 1737**

Het Historisch Genootschap Oud Soetermeer bezit twee exemplaren van dit boek. Het ene exemplaar is afkomstig van de plaatselijke notaris, J.W. van Hamersvelt en het andere van P.H. van der Marel, landbouwer in de Driemanspolder.

Om de inhoud van het boek beter toegankelijk te maken, zijn uittreksels gemaakt van de vergaderverslagen en de andere gedrukte stukken. De in het boek opgenomen informatie is vooral ontleend aan de notulen van de participanten in de droogmaking, later de ingelandenvergaderingen en vanaf 1676 aan de notulen van dijkgraaf en heemraden van de polder. De jaren 1668-1678 zijn in het drukwerk goed bedeed, dat waren de jaren van de grootste inspanningen, de droogmaking zelf. Uit de periode 1679-1708 zijn van elk jaar wel enkele stukken gedrukt, maar alleen de hoofdzaken. De periode 1709-1737 is weer beter vertegenwoordigd in het boek. De papieren uit die tijd waren immers vaak nog van belang voor het zittende polderbestuur. In het archief van de polder, dat bewaard wordt bij het Hoogheemraadschap van Rijnland te Leiden, bevindt zich uiteraard nog veel meer materiaal dan in dit boek is opgenomen.

De polder werd gereglementeerd door het droogmakingsoctröoi van 1668 en door eigen reglementen uit 1675 en 1723. Bovendien zijn tussentijds instructies voor bijvoorbeeld de molenmeesters en de molenaars vastgesteld. Al deze regels zijn in de uittreksels opgenomen. Dijkgraaf en heemraden regelden de dagelijkse zaken. Zij benoemden de molenaars (incidenteel in het boek vermeld), de molenmeesters als dagelijkse beheerders en de opzichter of fabriek voor het toezicht op de polderwerken. De ingelanden vergaderden vooral over de benoeming van dijkgraaf en heemraden en de vaststelling van de hoogte van omslag van de jaarlijkse kosten. Ook benoemden zij de penningmeester, die tevens als secretaris optrad.

In de uittreksels is alleen de inhoud met informatieve waarde weergegeven. Zo zijn de veelvuldige aankondigingen van schouwen bijvoorbeeld weg gelaten. Aan het eind zijn lijsten opgenomen van de eerste droogmakers en van het bestuur en het personeel van de polder tot 1737, voorzover deze ontleend konden worden aan het boek. In de bijlage zijn lijsten van de Zoetermeerse kaveleigenaren opgenomen, ontleend aan Rechterlijk Archief Zoetermeer nrs. 179-180.

De registers 179-180 bevatten ook de transportakten van huizen en land in de polder voor de droogmaking. Voorin nr. 179 bevindt zich de tekst van een contract tussen de bedijkers en de eigenaren van land en water ten zuiden van de Voorweg, opgemaakt op 6 november 1668 volgens overeenkomst van 23-9-1668. Dit

contract is niet in de gedrukte Octroyen opgenomen. Omdat het een van de grondslagen voor de droogmaking vormt, volgt hier de korte inhoud:

De eigenaren zullen binnen 4 jaar hun land uitvenen met de beugel; hele veenlanden vervallen na die 4 jaar aan de bedijkers; bij nadere overeenkomst zullen ie dan voor 1 gulden en 5 stuivers de roede worden overgedragen.

De huizen blijven vooralsnog aan de eigenaren, zolang zij ze kunnen onderhouden; na verval vindt overname door de bedijkers plaats. Ongeveer 30 personen gingen al met de voorwaarden akkoord. Enkelen verkrijgen bijzondere voorwaarden, zoals bijvoorbeeld Claes Lenertsz Reijlaersdam, die na de 4 jaar nog 2 jaar extra mag venen. Nog eens 50 man onderschrijven de overeenkomst en daarna af en toe nog een paar, totaal nog 25.

Op de volgende pagina's zijn de verkopen van heel land en huizen geregistreerd, allemaal nog van voor de droogmaking. Tussen 1668 en 1675 verkopen zo'n 60 eigenaren land of huizen aan de bedijkers, terwijl de droogmaking al flink op streek was. Ook na 1675 worden nog steeds huizen van de hand gedaan, en niet de minste: de erfgenamen van Hendrik Veenbergen, baljuw van Hazerswoude, verkopen twee "welgetimmerde" huizen en ruim 15 morgen land, zes schuren en een vogelkooi aan de Groeneweg Bovenweg voor maar liefst 5500,-. Schout en armmeesters van Zoetermeer verkopen nog een huis aan de Delftsewallen en een aan de Vlamingstraat "waar Jan Lijsjen woont". Een onwillige eigenaar wordt in 1673 bij vonnis van schepenen van Zoetermeer gedwongen zijn huis en boomgaard voor ruim 1200,- te verkopen. Het duurde dus nog jaren eer de oude eigenaren waren uitgekocht.

Na de kavelverdeling lieten de investeerders boerderijen en buitenhuizen in de polder bouwen, die ze vervolgens zo'n 60 jaar in eigendom hielden. In de jaren 20 en 30 van de 18^e eeuw deden de heren (in ieder geval de eigenaren van de Zoetermeerse kavels) hun eigendommen massaal over aan de plaatselijke boeren. Blijkbaar was het niet langer lucratief om in de Driemanspolder te boeren of waren elders fraaiere buitenhuizen beschikbaar.

UITTREKSELS VAN DE VERSLAGEN EN REGELINGEN

23-6-1668

Octrooi door de Staten van Holland verleend aan Adrianus Quack, medicine docter, en consorten, tot droogmaking van de polder.

“considererende den desolaaten staat van een gedeelten van Soetermeer en Wilsveen (...) doordien deselve landen aldaar gansch verslagturf en tot waater gemaakt waren en sodaanig dat deselve niet alleen niet meer konde geslagturf werden maar selfs genoegsaam geraakt waeren tot binnenlandsche meeren en mitsdien de gronden derselver onvrugbaar ende onbruikbaar, tot groote desolatie van de eygenaars, booven dat deselve waateren by tyden van storm en sterke winden door den slag de by- en aanleggende weegen, kaden, paden en landen groote schaaden waeren doende en te bedugten was voor verdere afspoelinge van deselve by aldien al hetselve met geen bequaame middelen voorgekoomen wierden”
“geresolveerd om de voornoemde partye geleegeen alsvooren, groot volgens haar beraaminge omtrent duysent margen, te doen besluiten digt en droog te maaken en alle devoiren aan te wenden om die tot goede vrugtbare landen te brengen”

De verzoekers krijgen het recht om de landen uit te malen, droogmaken en bedijken. Daartoe krijgen ze vrijdom van verponding over al de te bedijken grond en landen, vrijdom van de impost op hoornbeesten en bezaaide landen, van die op fruit en grove waren, en van de 40e penning op verkopen en hypotheken van onroerend goed, alles voor 36 jaar. De dorpen Zoetermeer en Wilsveen moeten nog wel de oude verponding blijven opbrengen en voor de smaltienden moeten de bedijkers jaarlijks 2 groten per morgen betalen aan de Domeinen. De droogmaking moet binnen drie jaar voltrokken zijn en de verzoekers krijgen het recht een polderbestuur en personeel aan te stellen. De polder blijft onder oppergezag van dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland.

september 1668

De consorten komen overeen de droogmaking in 36 kavels te verdelen en de kosten worden per morgen over allen omgeslagen. Tot directie van de droogmaking worden drie personen met drie plaatsvervangers benoemd, jaarlijks wisselend: Johan van der Dussen, Herman van der Meer en Jacob van der Tocht (plv.: Sacharias Beresteyn van Hofdijk, Diederik van Leyden van Leeuwen en Dirk Cant) . Adrianus Quack wordt penningmeester.

De vergoeding voor reis- en verblijfkosten van directie en participanten wordt vastgesteld. Zij moeten wel “in hunne declaratien (...) omstandiglijk uit te drukken het subject en de nuttigheit van haare besoignes”
Aangezien de hoofdparticipanten uit Delft, Leiden en Gouda komen, moet ook na de droogmaking uit elk dier steden, zo lang daar “bequaame” hoofdparticipanten wonen, een heemraad of dergelijke worden gekozen. Tot die tijd wordt het bestuur gevormd door alle deelnemers gezamenlijk.

Getekend door:

A. van der Graeff
Zacharias Beresteyn van Hofdijk
G. Swaenswijck
Fl. Cant
A. van Dussen
J. Briel
D. van Leyden van Leeuwen
J. van der Tocht
Maertgen Cornelis van Santen
Maarten Hogenhouck
H. van der Meer
Jacob van der Graeff
Hugo 's-Gravesande
J. van Dussen
P. Burgersdijck
D. Cant
C. Boogaart
J. van Houven
F. Meerman
Jean Clock
Anna van Nes
Jacobus Thierens
Adriaen Quak

2-11-1668

Ter dekking van de gemaakte onkosten wordt 2 gulden 10 stuivers per morgen omgeslagen.

21-12-1668

Instructie voor de penningmeester.

Hij is tevens opzichter van alle werkzaamheden, benoemd voor zes jaar en ontvangt jaarlijks 500 gulden en voor extra onkosten 100 gulden. Hij moet wel een borg voor 1200 gulden stellen, waarvoor zijn vader Cornelis Quack zich presenteert.

Declareren van verblijfkosten mag alleen als hij buiten Zoetermeer of Wilsveen moet zijn en reiskosten krijgt hij nooit. Zijn paard wordt hij geacht "tot sijnen dienst ten opsigte van de dijkagie te houden".

21-12-1668

Volgorde van stemming van de participanten

Allereerst een heer uit de ridderschap, mocht hij eigenaar van een kavel worden, vervolgens twee uit Delft, een uit Leiden en een uit Gouda en zo voorts in die stedelijke volgorde; telkens twee uit Delft omdat daar de meeste heren vandaan komen. Nieuwe participanten of eigenaars komen in volgorde van opkomst achteraan de rij.

Ook de directie bestaat uit lieden uit de drie steden. Hun rangvolgorde wijzigt elke twee maanden.

27-5-1669

Participanten overwegen de heerlijkheid van Zoetermeer af te kopen, de landscheiding aan te kopen en de diverse huiserven in de polder aan te kopen. Over de kavels wordt een omslag van 1200 gulden per kavel geheven. De polder krijgt de naam Driemanspolder. De directie wordt gecontinueerd.

Schout, secretaris, schepenen en bode van Zoetermeer hebben een "exorbitante declaratie" ingediend. Dit wordt ter discretie van de directie gelaten.

7-8-1669

Overeenkomst tussen de bedijkers en schouten en ambachtsbewaarders van Zoetermeer en Zegwaard.

Door de bedijking vervalt de Groenewegsewatering. De bedijkers zullen zorgen voor een vaart vanaf de Delftsewallen langs het dorp van Zoetermeer naar de Voorweg toe. Aan het einde van het dorp komt een nieuwe brug, te bouwen en onderhouden door alle partijen, elk voor een derde van de kosten. Vanaf die brug komt een vaart naar de Voorweg. De brug die over de Voorweg naar de Broekweg moet worden gemaakt komt ten koste en onderhoud van Zoetermeer alleen. De huizen van Huygh Jansz Smit en Arie Jansz Gouweleeuw moeten worden verplaatst omdat ze de aanleg van de vaart hinderen.

De kwakel aan het einde van de Markseweg wordt gezamenlijk gerepareerd en onderhouden.

11-12-1669

Overeenkomst tussen de bedijkers enerzijds en Adrianus Quack en Jean Clock anderzijds.

Quack gaat al het veen in de polder voorzover die onder Zoetermeer valt, uitbaggeren, zowel uit de reeds verworven gronden als uit de nog te verwerven, en wel binnen vier jaar "uit te baggeren met den beugel" en het overige veen binnen twee jaar na de droogmaking "af te slikken tot op de kley". Hij moet een behoorlijke huur betalen aan de eigenaars van de landen die nodig zijn voor het slikken en drogen van het veen. Na de droogmaking krijgt Quack ook de door nalatigheid van de eigenaars overgebleven "darry en veenkraggen", mits hij ze eveneens tot op de klei verwijderd. Mochten de participanten oordelen dat de Groeneweg mede wordt verveend en verlaagd, dan krijgt Quack dat veen ook, voorzover het eigendom van de participanten is. Voor het drogen van veen op de grond van de participanten bedraagt de huur jaarlijks een stuiver en acht penningen per in beslag genomen roede. Quack ontvangt voor het verwijderen van het veen 25 gulden per kavel. De darry en veenkraggen die de eigenaars nodig hebben voor aandamming en vullen van gaten, mogen ze wel gewoon gebruiken. Quack mag niet vervenen op de plaats waar dijken zijn geprojecteerd en hij moet alle "bovenaaren" op het veen voor het maken van dijken aan de participanten laten. Enkele huizen en erven die hij nu reeds bezit moet hij verkopen aan de eigenaren van de respectievelijke kavels of die huizen desnoods afbreken.

1669/1670

Volgorde van stemming

mr. Aalbrecht van der Graeff, raad en burgemeester van Delft

mr. Zacharias Beresteyn van Hofdyk, raad en burgemeester van Delft

mr. Gerard van Swaenswijk, raad en burgemeester van Leiden

mr. Florus Cant, raad en burgemeester van Gouda

mr. Arent van der Dussen, pensionaris van Delft

Jacob Briel, raad en schepen van Delft

mr. Diderick van Leyden van Leeuwen, raad en schepen van Leiden

mr. Jacob van der Tocht, raad en secretaris van Gouda

Maria van Santen, wdv dr. Johan van Blinckvliet

mr. Maarten Hogenhouck

mr. Herman van der Meer, raad en burgemeester van Leiden [1671: heer van Hoogeveen, oud-burgemeester]

mr. Jacob van der Graeff, raad en schepen van Gouda

Hugo 's-Gravesande

mr. Johan van der Dussen, raad en schepen van Delft

mr. Pieter van Burgersdijk, raad en pensionaris van Leiden

Dirck Cant, ontvanger te Gouda

Cornelis Bogaert

mr. Jacob van der Houven, raad en burgemeester van 's-Gravenhage

mr. Francois Meerman, secretaris van Leiden

Johan Clock

Anna van Es, wdv mr. Gerard van Hoogeveen, secretaris van Leiden

dr. Cornelis Quack, burgemeester van Vlaardingen

dr. Adriaan Quack, penningmeester van de dijkage

20-5-1670

Omslag van 2000 gulden per kavel voor 1670 vastgesteld.

5-9-1670

Besloten zes achtkante schroefmolens op te richten bij de Stompwijkseweg, inclusief de bestaande oude molen aldaar. Drie slaan het water uit de polder, de overige drie slaan het op de boezem.

12-11-1670

Ervaringen in de Hondert Morgen hebben geleerd dat schepmolens veel meer water uitslaan dan schroefmolens: besloten naast de oude molen zeven schepmolens te doen aanbesteden.

Stuk landscheiding kan worden aangekocht.

2-3-1670

Overeenkomst tussen de bedijkers en de eigenaren van het land tussen het dorp Zoetermeer en de Broekweg.

Bedijkers moeten een vaart schieten aan de noordoostzijde van de Vlamestraat en Voorweg, twee roeden breed en de bedijkers krijgen de vrijkomende aarde en zoden. Voor elk aanwezig huis moeten ze een hoofd maken, tien voet breed. Voor het schieten van de vaart en het winnen van veen daaruit komen allereerst de eigenaren van de werven in aanmerking, tegen normaal loon. Een roede langs de nieuwe vaart mag niet worden verveend. Zo toch - bij uitzondering - dan moet die roede inclusief de twee achterliggende, weer worden aangedamd.

Getekend door de directie en acht eigenaren.

5-3-1671

De beheerders van de goederen van de abdij van Rijnsburg (uit de ridderschap van Holland) transporter ten overstaan van schout en schepenen van Stompwijk aan de participanten:

weiland langs de Vrouwen- of Starrevaart (1668 verhuurd aan schout en ambachtsbewaarders van Zoetermeer en de molenmeesters van Stompwijk en Wilsveen), de vaart zelf (1667 verhuurd aan de ambachtsbewaarders van Zegwaard en Zoetermeer), de weg Kostverlooren met tolhek en tol (1669 verhuurd aan Elisabeth Wents wdv Hendrik Cornelis van Ryp) voor 5800 gulden en 1200 voor de weg en tol. (hierbij opgenomen: 18-11-1593 Octrooi voor de tol van Kostverloren

De vrouwe van Rijnsburg wil voor het onderhoud van haar weg een gelijk octrooi als de heer van Sommelsdijk en anderen gehad hebben. Zij mag tol heffen en twee sluitbomen plaatsen mits de weg behoorlijk onderhoudende. Tarieven: wagen een stuiver, rijdend paard een halve stuiver, elk hoornbeest een oortje.)

1-4-1671

Zeven schepmolens aanbesteed, elk voor circa 6000 gulden. Veel landscheiding kunnen aankopen. De schout van Leidschendam heeft met medeweten van burgemeesters van Leiden de Starrevaart en Kostverlorenweg genaast. Overleg met Leiden is gewenst, anders een proces.

19-5-1671

Quack heeft een klerk aangenomen vanwege de veelvuldige werkzaamheden.

De directie blijft wederom aan. De omslag 1671 bedraagt 1500 gulden per kavel.

7-11-1671

Dijkgraaf en hoogheemraden bepalen dat de bedijkers de beschadigde Voorweg geheel moeten aanvullen en bruikbaar maken vanaf de waterkant tot aan de dijk van de polder, blijvende de gehoefslaagden aan de noordzijde van de weg belast met het onderhoud van het voetpad ter breedte van acht voet uit het water. Schout van ambachtsbewaarders van Zoetermeer hadden betoogd dat door het leggen van de dijk de Voorweg "van den anderen was gescheurt en met slenken en deelen doorgesneeden".

10-1-1672

Overeenkomst tussen de bedijkers en Pieter Michielsz, scheepmaker.

Pieter woont aan de Voorweg en neemt tot zijnen laste de brug aldaar in de weg. Hij mag hem ook weghalen maar moet dan het gat van de brug en de kolk westwaarts daarvan dicht maken en de kruin van de dijk daar over leggen. Vooralsnog zullen de bedijkers een klein kolkje of inham maken waarin een schip kan liggen en draaien, om over de dijk te kunnen worden gewonden. Pieter moet overhalen wanneer gewenst, maar tegen vergoeding. Hij moet wel de dijk en inham onderhouden. Iedereen mag overigens ook zelf overhalen. Pieter staat aan de bedijkers om niet zo veel erf af als zij nodig hebben voor de dijk.

1-3-1672

De ambachtsheer van Zoetermeer verkoopt zijn rechten op de Groeneweg, uitgezonderd het visrecht, aan de bedijkers. Het gaat met name om de rechten op het veen (turfmaat) en hij ziet af van verdere vervolging van Adrianus Quack wegens onoprechte aanbrenghing van zijn hoeveelheid turf.

7-3-1672

Bedijkers komen met schout en ambachtsbewaarders van Stompwijk en Wilsveen en de molenmeesters van de Generale Bepoldering overeen dat zij de landen buiten de Driemanspolder maar binnen de Generale Bepoldering eveneens zullen bemalen. Ze krijgen kaden en de vier verlaten in onderhoud.

18-5-1672

Besloten St. Jacob 1672 alle bruggen, uitvaarten en openingen te sluiten en de dijkage te voltooien. Over het doorsteken van de Groeneweg is nog kwestie met hoogheemraden van Delfland, beducht voor de Landscheiding.

Omslag 1672 1000 gulden per kavel.

17-9-1672

Dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland bepalen op verzoek van de Generale Bepoldering dat de bedijkers zes van de zeven watermolens van de Driemanspolder kunnen behouden maar de Generale Bepoldering moeten voorzien van een nieuwe molen omdat er 200 morgen meer dan de helft van de landen in de Bepoldering blijft. Het onderhoud is voor de landen die de molen droog houdt. Bedijkers moeten jaarlijks 20 gulden subsidiëren.

24-9-1672

Dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland staan de bedijkers toe een brug te leggen in de Stompwijkseweg ter breedte van hun vaart, teneinde het water van hun molens, staande op de Kerklaan, te kunnen lozen in de Stompwijksewatering.

1-10-1672

Participanten besluiten "van nu af aan alle de gaaten en openingen die niet speciaal tot den gemeenen uitvaart gebruikt werden, sullen werden toegeworpen en gestopt". Als het te leggen verlaat bij de Kerklaan gestoken en vaarbaar gemaakt is, zal men "aanstonds alle andere uitvaarten en openingen toedammen en een aanvang van de bemaaling maaken". Om de commissarissen van de bedijking en het personeel te beschermen tegen "insolentie en geweld van kwaadwillige menschen" zal men de prins van Oranje verzoeken hen in zijn "sauvegarde en protectie" te nemen. Dhr. Johan van der Dussen gaat daarover met zijne hoogheid spreken.

15-10-1672

Dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland staan de bedijkers toe de Stompwijksevaart vanwege het hoge water tijdelijk af te dammen teneinde een brug in de Stompwijkseweg bij de Kerklaan te kunnen leggen.

5-11-1672

Hoogheemraden van Rijnland staan de bedijkers toe een verlaat te steken beoosten de Kerklaan in de Stompwijkseweg.

12-12-1672

De regenten van de Generale Bepoldering van Zoetermeer, Zegwaard, Stompwijk en Wilsveen komen met de bedijkers overeen:

bedijkers krijgen de achtkante watermolen van de Generale Bepoldering en het verlaat aan de Starrevaart met de bruggen en kwakels gelegen in de ring van de dijkage; daarvoor betalen zij, mede in plaats van het stichten van een nieuwe molen, fl. 2650,--. Bedijkers stichten op hun kosten een geheel nieuw verlaat bij de Kerklaan, zo zwaar als het oude aan de Starrevaart of volgens de reeds gedane aanbesteding. Dat verlaat komt ten onderhoud aan de Generale Bepoldering. Mocht blijken dat het verlaat op de grond niet is "besoldert" dan zullen bedijkers het alsnog moeten "oversolderen". De jaarlijkse bijdrage van fl. 20,-- blijft intact. De regenten staan het sluiten van de dijkage toe, mits bedijkers op hun kosten een pomp leggen in de Kerklaan tussen de eerste en tweede molen, om hun water te kunnen lozen totdat de Generale Bepoldering over een tweede molen beschikt. De pomp gaat op slot met twee sloten, elke partij een. De vrije doorvaart die de bedijkers door het verlaat willen hebben, blijft in kwestie.

10-2-1673

Directie heeft onderhandeld met eigenaars van de Landscheiding. Uiteindelijk hebben Van der Dussen en Quack de grond particulier gekocht en doen ze nu over aan de bedijkers met afspraken over schieten van een ringsloot en vervenen voor zover mogelijk, alles onder voorbehoud van goedkeuring door dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland.

Besloten wordt achterstallige omslagen zondig te lenen en de trage betaler te belasten met de rente.

12-7-1673

Commissarissen mogen uitmaken of alle molens direct zo laag moeten worden gesteld als later nodig is of om de derde en vierde molen bij het oude verlaat tijdelijk als derde gang te laten dienen.

De penningmeester wordt gemachtigd alle benodigde smeer, reuzel, olie en kaarsen ten behoeve van de molens te kopen en te verdelen.

Omslag van fl. 270,- per kavel vastgesteld.

De drie commissarissen blijven vooralsnog, zoals in alle voorgaande jaren, aan.

4-8-1673

Participanten besluiten vanwege geldtekort vooralsnog niets te lenen maar de omslag op 15-8-1673 te innen, te beginnen met fl. 25,- per kavel.

23-8-1673

Er is nog wat geharrewar met de aankoop van 8 roeden Landscheiding van juffrouw Renoy.

Commissarissen wordt verboden geld te lenen ten laste van de dijkage; aankoop van huizen en erven te dicht bij de molens wordt aangehouden.

Dhr. Beresteyn van Hofdijk heeft zijn kavel van de hand gedaan. Hij was commissaris. In zijn plaats dhr. Arent van der Dussen benoemd.

Participanten verbieden zichzelf iets te leveren ten dienste van de bedijking.

Vanwege de schulden moet fl. 75,- van de omslag op 7-9-1673 worden betaald.

6-10-1673

Juffrouw Renoy wil haar landscheiding te duur verkopen. Commissarissen krijgen opdracht over gebruik en niet over aankoop te onderhandelen.

Er wordt gemalen met drie gangen maar de kade is gebarsten. Zo spoedig mogelijk moet hij worden hersteld en voorlopig blijven drie gangen malen.

De penningmeester moet "met allen iever" de aanbarmingen aan de Kerklaan, van binnen en buiten de polder, Markseweg en Delftsewallen voortzetten en de gedamde landen, tot nu toe nog van particuliere eigenaars, doen opmeten en aankopen en de aarde gebruiken tot versterking van de dijken. Betaling beloven voor 1-5-1674.

20-12-1673

De penningmeester van de polder komt met Jan Hendriksz Moyman, wonende bij de Leidschendam, overeen:

Moyman pacht de tol van het hek op Kostverlooren en de beweiding van de weg, mits die onderhoudende.

De Driemanspolder bouwt voor de tollenaar een huis op een erf dat Moyman nu in erfpacht heeft van jhr.

Justus van Egmond van der Nieuburg, welke erfpacht hij bij deze overdraagt aan de polder. Moyman huurt dat huis voorlopig voor drie jaar, ingaande meidag 1674 voor fl. 100,- per jaar.

4-1-1674

De schulden zijn opgelopen tot fl. 14.000,- en commissarissen mogen fl. 8.000,- lenen ter aflossing (niet doorgegaan). De dorpsbestuurders willen steek heffen over de polder en de pachter van de belasting op bier en het hoorngeld wil innen omdat de bedijking niet binnen de tijd van het octrooi is voltrokken.

Commissarissen krijgen opdracht de vrijdom vol te houden en eventueel te procederen.

12-2-1674

Dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland doen uitspraak:

Delfland wil van de polder een vergoeding voor het vingerling, een strook van vier gaarden land ter lengte van 1968 roe 11 voet, makende 13 m. 75 r. 8 voet, ten oosten van de landscheiding ter "preservatie" daarvan en voor de landscheiding, die nu als ringdijk van de polder gaat dienen.

Bedijkers stellen dat het vingerling al jaren uit water bestaat en dat Delfland er alleen maar op vooruit gaat, nu de watervlakte achter de landscheiding droog valt en zij voortaan de dijk zullen onderhouden. De argumenten zijn "op geen de minste reeden of billikheid gefondeert", integendeel, het levert een "ongemeen groot voordeel" voor Delfland op.

DHR stellen bedijkers in het gelijk [voorzover ze bevoegd zijn].

6-3-1674

Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland staan de participanten toe een tollenaarshuisje te doen bouwen (met palen of hek op de dijk) op ongeveer 20 roede land, in erfpacht van Egmond van der Nieuburg, strekkende van de Stompwijkseweg en het Kostverlorenhek tot op de Landscheiding.

17-4-1674 en 10-5-1674

De penningmeester krijgt toestemming fl. 13.000,- te lenen teneinde de aangedamde landen te kunnen betalen.

1-6-1674

Het is slechts gelukt fl. 6.400,- te lenen. Daarom wordt een omslag van fl. 200,- per kavel vastgesteld, te betalen 5-6-1674. Voor het arbeidsloon van het veen is nog fl. 4000,- nodig. De penningmeester mag dat lenen maar moet het zo snel mogelijk met de turfverkoopopbrengsten verrekenen.

17-7-1674

Wederom een omslag van fl. 200,- per kavel vastgesteld.

De watering langs de Landscheiding wordt 18 voet breed. Het maken van een binnenweg langs de dijkage wordt "gesupercedeerd". Een middelwatering wordt eveneens 18 voet breed en een derde watering langs de Voorweg wordt nog uitgesteld.

19-7-1674

De commissarissen en het dorpsbestuur van Zoetermeer komen ten overstaan van het Hof van Holland overeen:

bedijkers betalen de steek over 1672 en 1673 (fl. 90,- en fl. 130,-) en over 1674-1676 jaarlijks fl. 50,-. Het lastgeld blijft zoals het is geweest. De steek wordt na 1676 geheven over de inwoners van de polder.

7-9-1674

Verkavelen is nog te prematuur. Wel doorgaan met het op hoogte brengen van de dijk, vooral daar waar aarde van buiten of binnen de polder met weinig kosten kan worden aangevoerd.

Commissarissen worden bevoegd verklaard aangedamde landen tot een bedrag van fl. 400,- te kopen; daarboven is borgstelling voor achterstallige lasten e.d. nodig.

Commissarissen blijven aan tot Vrouw Ligtmis 1675. Alsdan zal "ter occasie van de veranderinge van het weesen der bedijkinge en apparente droogte van het meerendeel van de landen naader te delibereeren".

Aanstelling penningmeester voortgezet tot aan volgende omslag.

Floris Cant, Diderick de Leyden van Leeuwen en mr. Arent van der Dussen gaan in gesprek met Adrianus Quack aangaande gerezen "differenten" rondom het verveningscontract en de betaling van belastingen door de penningmeester als particulier.

Omslag van fl. 600,- vastgesteld tot het "verder perfectioneeren van de dijkage".

11-12-1674

Bedijkers en Adrianus Quack met Jean Clock komen overeen:

al het veen geschikt om turf van te maken (mits buiten de particuliere erven en drie roeden vanaf de dijk) is voor Quack mits direct betalende fl. 1800,- met fl. 50,- intrest. Contract van 11-12-1669 blijft in stand. Quack mag ook nog twee jaar na droogvallen veen steken, ingaande 1 mei 1675 of uiterlijk 1 mei 1676.

22-1-1675

Voor het maken van watering en heinsloten wordt fl. 7000,- geleend en fl. 7000,- tzt omgeslagen.

Commissarissen en penningmeester blijven wederom aan, nu tot aan de verkaveling. Hen wordt verzocht kavelvoorwaarden en een bestuursreglement op te stellen.

Alle dijken op hoogte wordt op lange baan geschoven; wel zorgen dat ze buiten gevaar van overstroming of doorsijpelen worden gehouden.

De volgens keur van Delfland verplichte verhoging van de Landscheiding wordt uitgesteld totdat Delfland de door hen verzochte schouw op de Voorweg heeft gedaan.

Verkavelingsvoorwaarden 24-6-1675

Er komen 33 naamsloten en 33 kavelloten. Bij elk naamslot wordt een kavellot getrokken. Kavel 20 blijft gemeenschappelijk. Kavels 1, 33 en 34 moeten fl. 1000,- tot fl. 1200,- uitkeren aan de algemene middelen; kavels 2 t/m 5 van fl. 400,- tot fl. 150,-. Kavel 27 krijgt fl. 500,- uit de pot en de kavels 18 t/m 25 krijgen fl. 200,- vanwege "de belemmering van het hout". Het lot vallende op 27 mag binnen 14 dagen worden geruimd tegen 26.

De kavels in Zoetermeer betalen aan de dijkage voor de daarin gelegen erven fl. 2,- de roede, waarvoor ze ook zijn gekocht.

De kavels in Wilsveen betalen over het veen in de erven fl. 2,10,- de roede maar ontvangen de opbrengst van reeds verkocht veen.

De waarde van eventuele opstallen in de kavels komt ten goede aan de dijkage.

De partijen Landscheiding achteraan de kavels moeten door de "aangekavelden" aan de dijkage worden betaald: de Landscheiding kost fl. 800,- [de morgen], de apart gekochte strook fl. 600,- en de barm fl. 400,-. Kosten van de Delflandse keur blijven voor de dijkage. Aankoopssommen mogen de kaveleigenaren eventueel drie jaar op intrest houden.

De kaveleigenaren mogen aan de buitenzijde van de Nocksloot aan de landscheiding op de barm rijden met paard en wagens en beesten drijven.

De door de dijkage betaalde gelden tot effening van de landen zullen door de bewuste kavels moeten worden terugbetaald.

Alle kavels worden gesteld op 31 morgen. Binnen een jaar vindt na meting verrekening van meer of minder oppervlak plaats tegen 12 stuivers de roede. Door de dijkage geordonneerde tochten worden niet gemeten, tenzij het kavelsloten zijn; dan telt aan beide zijden 6 voet in het water mee.

De hekken rondom de molenwerven blijven ten laste van de dijkage en de werven vallen buiten de kavels. De vijf kavels in Zoetermeer en de zeven in Wilsveen waarop nog huizen staan die niet door de dijkage zijn overgenomen, krijgen daar geen vergoeding voor. De resterende 22 kavels in Zoetermeer krijgen vanwege de "belemmering van de gemeenschap", namelijk vanwege achtergebleven erven, 12 stuivers voor elke roede waarmee ze zijn belast.

Betaling van de meerwaarde van de kavels moet terstond geschieden. Achterstallige omslag moet worden voldaan tegen boete van fl. 300,- en hypotheek op de desbetreffende kavel.

De aangekavelden krijgen geen vergoeding voor bestaand overpad aan de oosztijde van de Kerklaan noch over de kade van de Delftsewallen.

reglement 4-7-1675

1. Voorlopig voor drie jaar vijf heemraden: 2 participanten uit Delft, 1 uit Leiden, 1 uit Gouda en 1 uit de andere steden. Voorlopig voor drie jaar, telkens aftredend, een van hen: dijkgraaf. Een heemraad moet minstens een kavel bezitten van 30 morgen.

2. dijkgraaf en heemraden krijgen voor de ordinaris schouwdagen plus eens per kwartaal voor financiële zaken 3 guldens daags.

3-5. participanten stellen een penningmeester aan op de oude instructie, die borg moet stellen en rekening moet afleggen.

6. penningmeester mag slechts op ordonnantie van de heemraden betalen. Salaris is eerste jaar fl. 400,- plus fl. 100,- voor reiskosten e.d. en de volgende twee jaar 4% van fl. 3000,- [in beheer]; 3% van de volgende fl. 3000,- en 2% van wat daar boven gaat.

7-8. participanten kiezen voor twee jaar drie polder- of molenmeesters (wisselend aftredend) ter inspectie van de bemaling, molens, wegen en dijken; jaarlijks voor een vergoeding van fl. 12,-

9. iedere ingeland bezittende een kavel of minstens 30 morgen heeft recht op presentiegeld van fl. 3,- bij de jaarrekening

10. Stompwijkseweg vanaf Kostverloorenhek tot aan Starrenvaart, Kostverlooren weg, Markscheweg en Hoogeveenscheweg worden onderhouden op kosten van de polder; Wilsveenscheweg vanaf Kostverloorenweg tot aan Markscheweg wordt onderhouden door de vijf kavels aan de zuidzijde van de weg; alle kavels onderhouden de aanliggende wegen; de twee kavels aan de Stompwijkseweg onderhouden die gezamenlijk vanaf de Starrenvaart tot aan de Kerklaan. De polder onderhoudt schoeiingen, hoofden en bruggen als nodig is. Het ambacht Zegwaardt zorgt voor de Delftsewallen. Tegen schadevergoeding is iedere eigenaar verplicht eventuele toekomstige noodzakelijke watertochten, verlaten, overtochten, watering, doorvaarten of wegen te gedogen.

11. Voor de verkaveling zullen de watering en tochtsloten moeten worden voltrokken, evenals de drie dwarswateringen en de kavelsloten, alles op kosten van de polder. De eigenaren krijgen voor iedere roede lengte van een watering of tochtslot 30 stuivers en voor iedere roede kavelsloot 15 stuivers, mits 2 voet in de klei schietende (en 12 voet breed). De watering worden 18 voet breed. De kavelsloten komen in onderhoud ten laste van de aangrenzende eigenaren. In Zoetermeer moeten de eigenaren binnen twee jaar

in elke kavel 2 heinsloten schieten ter lengte van de kavel en 8 voet breed en in de 28e kavel in Wilsveen 4 heinsloten en in kavel 29 t/m 34 drie heinsloten, zelfde breedte.

Er mogen geen hoofden in de molenwateringen of tochtsloten, tenzij "onbeslooten" en "dat van hout rondom open" voor de doorstroming. Ook geen fuiken, korven of netten te plaatsen; alles op boete van 10 karolus gulden. Wanneer gemene wateringen moeten worden opgeschoten, komt het schot (de bagger) ten gunste van de aangrenzende kavels. Het schot van de watering langs de Hoogeveenscheweg komt voor 2/3 aan die weg ten goede en voor 1/3 aan de aangrenzende kavel. Het schot van de kavelsloot langs die weg komt 1/2 aan de weg en 1/2 aan de kavel. Het schot van de 32e kavel komt aan de barm van de Landscheiding, te vervoeren voor 2/3 ten laste van de polder en 1/3 van de kavel.

12. dijken en Landscheiding komen in onderhoud ten laste van de polder. Grond binnen 32 roeden vanaf de kruin van de dijk moet daar blijven. Kavel- en heinsloten mogen de kruin slechts tot op 8 voet naderen. Alle verdere scheidsels moeten worden gemaakt "met suffisante hekken of glindingen of anders met doorne en diergelijke bequaame heggens" alles onder schouw van dijkgraaf en heemraden. In de dijk mag niet worden gegraven, er mogen geen koebochten worden gemaakt of mest, aarde of zand gestort. Dat laatste moet met behulp van "schaalen of delen" binnensdijks worden gekruid. Boete is twee tot vier tot zes gulden bij de derde overtreding.

13. de molens moeten malen in het voorjaar zodanig dat het laagste land 1 1/2 voet voet boven het water ligt en na Sint Jan drie duim meer.

14. Er mogen geen bomen op de dijken binnen 8 roe van het buitenwater. Willige poten tot beheining mag wel, mits "dezelve pooten alle vijf jaar het hair afhakkende". In kavel 33 en 34 mogen alleen binnen 6 roe vanaf de Wilsveenseweg "tot beschuttinge van de bouwhuizen" elst of willige pooten worden geplant, maximaal 18 voet hoog. In kavel 30 t/m 32 mag niet worden geplant binnen 30 roe vanaf de weg, tenzij binnen 6 roe alsvoren. Ook in kavel 29 mag niet worden geplant binnen 30 roe, maar wel daarbuiten, vanaf de Kerklaan oostwaarts.

15. Niemand mag water inlaten of vijvers e.d. graven die dieper zijn dan de tochtsloten. Ook is het verboden "soomerdammen" te leggen om het water op te houden, op boete van drie gulden.

16. Ten behoeve van verhogen van wegen e.d. is ontgroning tegen schadevergoeding geoorloofd, een roede vierkant en een voet diep.

17. bestaande belastingen en bezwaren van de bedijkte landen komen ten laste van de polder.

18. er mogen geen vogelkooien worden opgericht en geen (behalve op eigen werf) ganzen worden gehouden, op boete van drie gulden per gans.

19. de visserij in de tochten is voor de polder maar die in de kavel- en heinsloten voor de eigenaren.

20. dijkgraaf en heemraden of molenmeesters komen 31 mei en 1 september de kavel- en heinsloten schouwen. Nalatigheid kost 12 stuivers en 2e keer 24 stuivers, plus de kosten van het werk. De boeten zijn 1/2 voor de polder en 1/2 voor de dijkgraaf.

21. de kosten van de polder worden morgen morgensgelijk omgeslagen en de polderrekening wordt de eerste vrijdag in mei gedaan. Omslag dient 1/2 op Sint Jacob en 1/2 op 1 september te zijn voldaan; penningmeester mag het tekort lenen tegen 1 procent per maand ten laste van de gebrekige.

22. onduidelijkheden in dit reglement worden door dijkgraaf, heemraden en ingelanden voorgelegd aan drie ingelanden, elk 30 morgen bezittende.

23. ingelanden mogen deze regels bij meerderheid van stemmen wijzigen, mits zich houdende aan het contract van bedijking uit 1668.

verloting van de kavels, 4 juli 1675

1 Anna van Nes, wdv secretaris Hoogeveen

2 mr. Johan van der Dussen

3 Johan van der Meer

4 Hugo 's Gravesande

5,23 mr. Jacob van der Houve

6 wdv Diderik Kant

7 mr. Floris Kant

8,19 Cornelis Bogaart

9 Margareta de Bie

10 mr. Herman van der Meer

11,27 mr. Arent van der Dussen

12 Arent Maertens Hogenhouck

13,21 mr. Abraham Hogenhouck

14 Johan Clocq

15 Jacob Thierens

16 Philips Doublet, heer van Sint Anneland

17,31 Jacob Briel

18,28 mr. Jacob van der Tocht

20,24,32 dr. Adriaan Quacq

22 Pieter van Ruyven
25 Aelbregt van der Graeff
26 gemeenschappelijk
29,30 dr. Cornelis Quack
33 Diderick van Leyden van Leeuwen
34 mr. Jacob Vallensis

Volgt een uitgebreide beschrijving van hetgeen de kavels moeten uitkeren of mogen ontvangen in verrekening met de polder en van de respectievelijke erven die er nog in liggen, ook aan de Groeneweg. In kavel 2 ligt o.a. aan de Voorweg de helft van een erf van de diaconie; in kavel 3 de andere helft en nog 3 erven van de diaconie. Op de erven stonden of staan vaak nog huizen. In kavel 8 bevindt zich de helling en erf van Pieter Michielsz de Cocq. In kavel 30 staat het huis van Jan Jansz Breda naast de kapel. De kavelgrootten lopen uiteen van ruim 31 tot ruim 33 morgen, waarnaast kavel 27 ruim 37 morgen meet, kavel 32 ruim 29, kavel 33 39 morgen en kavel 34 ruim 37 morgen.

16 juli 1676 verklaart Nicolaes Klinckaert hoe hij de kavels heeft gemeten.

Er is al sprake van een Voorwegtogt, Middeltogt en Scheidstogt, alsmede van een Arissentogt (kavel 29), Jan Robolstogt (kavel 30-31), Wolphertstogt (kavel 32).

17-1-1676

dijkgraaf en heemraden gaan voor het Hof van Holland procederen tegen de heer van Zoetermeer vanwege zijn vermeende tiendrechten.

24-1-1676

de Rekenkamer doet mee in het proces omdat de novale tienden in het octrooi aan de bedijkers zijn toegekend; echter pas na "wisseling van enige reedenen en discoursen en nadat tweemaal in de vertrekamer hadden buiten gestaan"; rekenkamer gaat trouwens eerst nog met de heer van Zoetermeer praten.

5-2-1676

dijkgraaf en heemraden komen met mr. Sacharias van Beresteyn van Hofdijk overeen dat hij overpad verleent over de molenkaden in kavel 34 tegen fl. 6,- per jaar. Als de molentochten worden geschoten, moet de "spijs" binnen een maand weg zijn, anders is het voor Beresteyn.

5-3-1676

Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland staan de ingelanden toe een heinslootje te graven tot op twee roeden van de tee van de opstal van de Landscheiding, 7 voet breed en 4 a 4 1/2 voet diep en met platen te beschieten.

10-3-1676

Omslag van fl. 6,- per morgen vastgesteld.

22-5-1676

Dijkgraaf en heemraden komen met de participanten overeen:

- teneinde de lopende schulden af te lossen: een omslag van fl. 9,- per morgen
- de participanten beloven allen hun deel van de tocht aan de Voorweg te zullen schieten, en wel voor Allerheiligen; Herman van der Meer mag tijdelijk enige dwarssloten maken ipv de tocht
- ook beloven ze alle kavelsloten te verdiepen tot schouwdiepte
- dat de keur op de dijken moet worden nagekomen en in het bijzonder dat de dwarsloot op 8 roeden vanaf de kruin van de Voorweg door de ontvanger Van der Meer weer moet worden aangedamd
- de gemene kavel is voor het merendeel met gerst en haver bezaaid; dijkgraaf en heemraden pogen hem te verhuren
- Van der Meer en van der Togt treden af als heemraden; Van Leeuwen de Leyde (Leiden) en Clocq (Gouda) gekozen
- dijkgraaf krijgt machtiging de zaak tegen de heer van Zoetermeer inzake de tienden bij de Hoge Raad te bepleiten
- zoals besloten bij het afhoren van de laatste rekening gaan de advocaten Coetenburg en Schaep bemiddelen in de geschillen tussen Quack en de ingelanden.

6-6-1676

Van der Meer heeft de dwarsloot nog niet aangedamd. Ultimatum binnen 14 dagen, anders op aanbesteding.

De heer Thierens moet de bomen voor zijn kavel op de dijk geplant, verwijderen.

Het werken in de gemene kavel wordt uitgesteld en Maarten Sprenghuysen ontslagen.

Adriaan van Rijck wordt aangesteld als opzichter op het malen van de molens, diepen van de tochten en de toestand van de dijken. tegen fl. 50,- per jaar.

De "brieven of beseegeltheeden in de gemeene kist" aangaande particuliere kavels, zullen aan de eigenaren worden uitgereikt.

Met Jan Speer, Koedijck, Dirck Pieterszn en anderen zal worden afgerekend aangaande verkochte gereedschappen en materialen.

28-8-1676

Omslag van fl. 6,- per morgen vastgesteld.

22-2-1677

Omslag van fl. 6,- per morgen vastgesteld. Herman van der Meer gaat akkoord mits het geld niet wordt gebruikt ten behoeve van het contract van 4-2-1677.

4-2-1677

Het proces voor de Hoge Raad is nog onbeslist. Participanten komen t.o.v. notaris Abraham v.d. Velde te Delft met schout en ambachtsbewaarders van Zoetermeer overeen:

De binnenlandse kosten van 1673 t/m 1676 worden gewoon betaald volgens de oude omslag. Met ingang van 1677 is nog maar 3/4 van het bedrag verschuldigd dat andere landen in het ambacht verschuldigd zijn.

31-5-1677

Omslag van fl. 3,- per morgen vastgesteld.

31-5-1677

- 's-Gravesande en Doublet volgen Van der Dussen en Quack op als heemraden

- aanstelling Adriaan van Rijck als opzichter bevestigd

- de binnenlandse kosten worden door de eigenaars via de penningmeester aan het ambacht betaald

- dijkgraaf en heemraden wordt toegestaan een molen te doen stilstaan, de molenaar te ontslaan en met 7 molens verder te gaan

- er zal geen "bedryf nog klerk" voor het gemeen worden gehouden.

17-7-1677

Voorstel van de Hoge Raad over de tienden van de ambachtsheer:

de heer mag de tienden van de "specien bij het retablisement vermeld" ontvangen;

de heer krijgt de 22e in plaats van de 11e schoof; na te denken over een jaarlijkse recognitie per morgen; eventueel afstand aan de heer van een deel van de gemene kavel.

Dijkgraaf en heemraden gaan met drie extra heren de zaak afdoen.

13-7-1677

Overeenkomst tussen dijkgraaf en heemraden (Jacob van der Hoeven is inmiddels penningmeester, blijkbaar sinds '75) en Adriaan Quack en Pieter van Ruyven:

dijkgraaf en heemraden zullen de eigenaren van de landen verzoeken de wallen langs de tochtsloten van Quack te verwijderen en de sloten op diepte te houden zodra het zaad of graan van het land is gehaald.

Quack zal dan het achterstallige dijkschot voldoen.

29-10-1677

Dijkgraaf Arent van der Dussen wordt gemachtigd om het accoord met de heer van Zoetermeer over de tienden te bekrachtigen door de verkoop van de 26e kavel aan hem op voorwaarden zoals afgesproken.

Omslag van fl. 3,- per morgen vastgesteld.

6-5-1678

Omslag van fl. 6,- per morgen vastgesteld ter delging van een flinke lijst van schulden, uiteenlopend van fl. 2,- tot fl. 750,-. De grootste last waren de renten van fl. 946,- op een uitgezet kapitaal van fl. 17.200,-.

Arent van der Dussen, Van Leyden van Leeuwen en Clock worden als heemraad vervangen door Johan van der Dussen, oud-schepen te Delft, tevens dijkgraaf, mr. Herman van der Meer, heer van Hogeveen en mr.

Jacob van der Togt, burgemeester van Gouda. Mr. Jacob van der Houven wordt na 3 jaar als

penningmeester opgevolgd door Huygh Gerritsz van der Meer voor drie jaar a fl. 80,- per jaar.

Dijkgraaf en heemraden mogen de nu overbodige oude molen verkopen naar believen. Ook mogen ze het maalloon aanpassen (verlagen) naar dat van andere polders.

Claas Dirksz Hoogbrugge krijgt fl. 850,- voor het van hem gekochte land en dat is 1 morgen en 80 roeden, gemeten door de landmeter, en niet 1 morgen 250 roeden zoals Hoogbrugge pretendeerde.

26-8-1678

De af te lossen kapitalen zullen worden vervangen door nieuwe leningen.
Dijkgraaf en heemraden zullen nagaan wat het beste peil is voor het openen en sluiten van de schotdeur in de brug aan de Hogeveenseweg.
De armen- en kerkrenten op enkele huizen door de polder gekocht, zullen worden afgelost tegen de penning 25.
Het verschijnen bij volmacht door de ingelanden blijft volgens de oude regels. Een uitzondering wordt gemaakt voor de heer van Zoetermeer, die de schout mag sturen.
De oude molen blijft voorlopig staan tot nader order.

21-12-1678

Claas Coedijk blijft nalatig in de molenreparatie. Voorlopig krijgen timmerlieden opdracht al het nodige te doen.

Molenmeesters voor 1679 worden Goosse Corsse de Rooy, N.N. van der Salm en Leendert Dircksz van der Meer.

Omslag van fl. 3,- de morgen vastgesteld.

Dijkgraaf en heemraden mogen twee stenen bruggen laten maken in de Wilsveenseweg en de Byemansmolen aan de Kerklaan ondervangen met steen en heiwerk. De romp van de oude molen mag worden verkocht.

22-9-1679

In plaats van de overleden pensionaris Van der Dussen wordt Jacob Briel tot heemraad gekozen.

Om het voorstel van Dirk Vijfhuizen voor een uitvinding aan de oude molen aan te brengen te kunnen beoordelen, gaan twee heemraden naar de Bijlmermeer om het effect van die uitvinding te bekijken.

Dijkgraaf en heemraden mogen iemand aanstellen voor het toezicht op de dammen in de 20 eerste kavels in Zoetermeer, het openen van de schotdeuren bij de Hogeveenseweg en het malen van de molens bij dag en bij nacht.

3-5-1680

Omdat de laagste landen niet goed bemaald worden, krijgen dijkgraaf en heemraden met Adriaan Quack en Dirk van Hoogeveen opdracht dammen te slaan en het peil vast te stellen, zodat het hoge en lage deel goed gescheiden wordt.

Burgemeester Van der Toght namens Gouda blijft aan als heemraad, Johan van der Meer, ontvanger, wordt heemraad in plaats van burgemeester Van Leyden van Leeuwen.

Omslag van fl. 6,- per morgen vastgesteld.

6-9-1680

Prompte betalers van de omslag krijgen voortaan een premie van 5%. Frederick de Liere, ambachtsheer, protesteert als enige omdat hij het als een indirecte belasting beschouwt.

De oude molen mag (wederom) worden verkocht.

26-2-1681

Ary Michielsz en Cornelis Jans van Alphen worden molenmeesters in plaats van Bastiaan van der Salm en Leendert Crijne van der Meer.

2-5-1681

Dijkgraaf voor drie jaar wordt mr. Jacob van der Houven, heemraden voor twee jaar de heer van Sint Annaland en dr. Adriaan Quack. Wevering en Van der Meer blijven nog aan, alles onverminderd de rechten van Gouda.

Omslag van fl. 4,- de morgen vastgesteld plus een van fl. 3,- voor aflossing.

Dijkgraaf en heemraden moeten er voor zorgen dat de heinsloten 500 roeden lang zijn, de bruggen minstens 3 voet boven het winterwater moeten staan in de Middeltocht en in de kavelsloten ter beoordeling van dijkgraaf en heemraden.

Schouw is voortaan laatste woensdag in juni en eerste woensdag in oktober.

24-10-1681

Op voorstel om de vierde molen van de Kerklaan, onder de loutte van de bomen staande, te verplaatsen naar de plek van de afgebrande molen aan de Vrouwenvaart, wordt besloten toch maar een nieuwe te bouwen. Eventueel komt een molen te Nieuwersluis in aanmerking voor overname. Zo niet, dan moet de aanbesteding voor een nieuwe op 6-11-1681 plaats vinden volgens het bestek a fl. 4750,-.

12-11-1681

Omdat de nieuwe molen aan drie timmerlieden is aanbesteed voor fl. 4750, - en vanwege enkele extra molenreparaties, wordt een omslag van fl. 4,- de morgen vastgesteld.

De ambachtsheer moet om schuldaflossing van fl. 4000,- worden verzocht en anders kan de vordering worden doorverkocht.

[1682

overlijdt aan de Delftsewallen te Zoetermeer docter Adriaen Quack – GA Leiden, Stadsarchief 4558 e.v., 100^e penning Rijnland]

1-5-1682

In plaats van de ontvanger Van der Meer, mr. Anthony Weveringh en wijlen Adriaan Quack worden heemraad: burgemeester Van der Graeff, Weesp en Dirk van Hogeveen.

Van der Hoeven, Van der Dussen en Weveringh gaan alle contracten sinds 1668 op een rijtje zetten, evenals een plan om de gemeenschappelijke banwerken en hoefslagen eventueel aan kavels toe te wijzen. De Wilsveners worden aangeslagen voor hetgeen zij minder aan morgengeld hebben betaald dan de Zoetermeeders.

Dijkgraaf en heemraden mogen de landscheiding achter de 26e kavel en de oude molenwerf verkopen en de tol bij Kostverloren openbaar verhuren.

Omslag van fl. 5,- de morgen vastgesteld, onder andere nog vanwege de nieuwe molen.

Gezamenlijke erfgenamen van een kaveleigenaar, mits een gehele kavel bezittende, zijn verkiesbaar tot heemraad zolang de boedel onverdeeld is.

1-5-1682

De penningmeester legt m.i.v. 1683 een register aan van alle onkosten aan de molens, teneinde die zoals in de andere polders om te slaan over de gebruikers en huurders van de landen. Dat gebeurt ook voor de morgengelden, waartoe die in Wilsveen gelijk worden getrokken met die in Zoetermeer.

1-4-1683

Dijkgraaf en hoge heemraden van Delfland staan op verzoek van schout en secretaris van Berkel toe om te mogen vervenen binnen 10 of 7 gaarden vanaf de landscheiding achter Berkel en langs de wegen en kaden in dat ambacht, mits na elke anderhalve roede water de zaak weer wordt aangeplempt.

7-5-1683

In plaats van de heer van Sint Annaland wordt Willem van Swieten heemraad.

De commissie voor het reglement en het banwerk wordt uitgebreid met mr. Nicolaas van der Meer, mr. Cornelis Vallensis en Polenberg. Ook moeten ze zich buigen over het eventueel verwijderen van dammen en het leggen van twee dammen in de Hogeveenseweg.

De huislieden zijn vrij van tol, mits jaarlijks een nieuw biljet op naam aanvragend en de ingelanden moeten gewoon betalen.

Omslag van fl. 6,- de morgen vastgesteld.

De visserij wordt openbaar verpacht.

5-6-1683

Alle dammen in de kavels worden verwijderd en in plaats daarvan een vaste geschoeide dam gelegd, breed in de grond 12 voet en op de kruin 8 voet, met een vierkante pomp daarin, wijd 10 a 14 duim, met daarin een schuif en een slot zoals in de Middeltocht. De dam komt in de 20e kavel in de Achtertocht en zal met de duiker in de Middeltocht en de dam in de Voortocht het water tussen de eerste 20 kavels en de volgende 14 scheiden, dusdanig, dat het hoge land altijd 4 a 5 duim meer water zal moeten houden dan het lage land. Wanneer het meer is, gaat de duiker open.

10-6-1683

De ingelanden bepalen nader:

de kleidam komt in de Achtertocht aan het einde van de kavel van de heer Putmans en krijgt een duiker in zich, wijd 16 en 18 duim. Ook wordt elders een duiker gelegd ter verversing van het water in de hoge landen. De sleutels van de duikers berusten bij dijkgraaf en heemraden.

15-3-1684

Omslag van fl. 2,- de morgen vastgesteld.

De Hogeveenseweg wordt beplant met bomen, aan weerszijden met een rij essen en een rij willige poten. Omdat twee heemraden zijn overleden, wordt voor de beplanting mr. Antony Weveringh aan dijkgraaf en heemraden aanbevolen.

11-5-1684

In plaats van Weesp en wijlen Van der Graeff en Hogeveen, worden de ontvanger Thierens, de ontvanger Van der Meer en Wevering heemraad. Van der Houven blijft aan als dijkgraaf.

Dijkgraaf en heemraden gaan praten met de Rekenkamer in verband met hun vordering van de novale tienden (2 groten per morgen jaarlijks).

De jaarrekening zou bij de penningmeester thuis gedaan kunnen worden op de eerste vrijdag in mei "om de swaare verteeringe voor te koomen". Voorlopig nog een jaar op de Dam.

Voorgesteld wordt drie heren te machtigen dijk-, weg- en waterwerken te regelen en hoefslagen vast te stellen, om de "gemeene polder daar van te ontlasten". Geen besluit.

Omslag van fl. 5,- per morgen vastgesteld.

De dam in de Achtertocht blijft nog een jaar liggen. Daarna wordt bezien of hij niet moet worden vervangen door een stortdam. De dam in de 4e kavel wordt verwijderd. Opzichter over de duiker is Frans Bommenaar. Instructie volgt.

1-11-1684

Het gemaakte gat in de dam in de Achtertocht blijft open gedurende de winter. Wanneer de molens met volle zeilen malen, zal ook de duiker in de Middeltocht blijven open staan. Voorts moeten in alle kavels binnen twee weken zomerdammen worden gelegd op de oude plaatsen, op kosten van de eigenaren, de beschoeiing echter op kosten van de polder.

4-5-1685

Collonel Perseval namens Gouda volgt Willem van Swieten op als heemraad.

Omslag van fl. 4,- .

Dijkgraaf en heemraden wordt verzocht een plan te maken tot verdeling van de gemeenschappelijke landscheiding en wateren over de kavels, volgens een nieuw hoefslagboek.

De rekening wordt voortaan jaarlijks gecontroleerd in het gemeene polderhuis aan het tolhek, op de 3e woensdag in mei om 14.00 uur.

7-8-1686

Mr. Anthony Wevering, ontvanger Thierens en ontvanger Van der Meer blijven heemraad tot aan het sluiten van de jaarrekening.

Omslag fl. 3,-.

Nogmaals aan dijkgraaf en heemraden verzocht de gemeenschappelijke zaken om te slaan over de kavels.

De molenmeesters krijgen fl. 18,- per jaar, plus fl. 2,- op de schouwdagen, mits aanwezig.

Dijkgraaf en heemraden mogen hun daggeld op fl. 5,- stellen en dan geen vracht- of verteringskosten rekenen.

21-5-1687

In plaats van dijkgraaf Van der Houven (6 jaar gediend), heemraden Wevering, Thierens, wijlen Van der Meer, Perseval, komen: burgemeester 's-Gravesande als dijkgraaf, Polenbergh (Delft), Weesp (Leiden), Van der Togt (Gouda) en Van Dinter (buitenplaatsen) als heemraden.

Omslag. fl. 6,-.

Er is een kwestie met Zoetermeer over de binnenlandse kosten. Nicolaas van der Meer en Hogeveen (al lang wijlen) nemen de zaken waar. In plaats van Hogeveen nu Cornelis Bicker van Swieten benoemd. Zij nemen ook de polderbelangen waar in een zaak met het gerecht van Zegwaard.

Verzocht wordt besluitvorming over de kwestie van het aantal stemmen, nu enkelen twee kavels op hun naam hebben. Ook wordt voorgesteld de dijk met bomen te beplanten.

27-6-1687

Nota over de afschaffing van een vierde molen:

Overwogen wordt dat de molens van de polder (een driegang en een viergang) zo groot zijn, zelfs groter dan veelal in Rijnland en Delfland, dat drie molens genoeg zou moeten zijn om de bemaling voor elkaar te krijgen. Het verschil tussen het laagste peil van het polderwater en het hoogste van Rijnlands buitenwater (wanneer niet meer mag worden gemalen) bedraagt 13 voet en 2 a 3 duim. Drie molens zouden dan elk 4 voet en 4 a 5 duim moeten opvoeren, wat makkelijk kan. De bovenmolen (van den beginne af een last voor de polder vanwege het nabij hoogstaande geboomte en het daar op gevolgde noodzakelijke stortebed) kan dus vervallen. De vroegere 8e molen is ook ooit vervallen en dat heeft alleen maar minder lasten voor de polder opgeleverd. Zo door redenerend, kosten 6 molens natuurlijk minder dan 7. De twee onderste molens zouden alleen een beetje "gereesen" moeten worden. Uit de 4e molen kan veel materiaal gebruikt worden voor de reparatie van de naaststaande molen.

Ingelanden besluiten met 12 tegen 2 (Van der Heul en Cornelis Korstiaensz de Rijken zijn tegen) de vierde molen te doen afbreken en de romp vooralsnog laten staan.

16-3-1688

Dirck Jacobsz Hensbroek krijgt toestemming een erfje waar het oude huis heeft gestaan, in kavel 6, uit te venen en daar een nieuw woon- en bouwhuis te bouwen mits hij na het graven van het fundament de grond direct weer aanvult en 8 roeden uit de kruin van de dijk blijft.

19-5-1688

Mattheus van Polenberg wordt vanwege verkoop kavel als heemraad vervangen door de schepen mr. Cornelis Vallensis.

Omslag van fl. 8,- per morgen vastgesteld.

De niet meer in gebruik zijnde molen mag worden verkocht.

Er is nog geen rapport over de zaak aangaande de binnenlandse kosten met Zoetermeer en het geschil met Zegwaard over het onderhoud van de Delftsewallen.

18-5-1689

mr. Pieter van Weesp (Leiden), secretaris Van der Togt (Gouda) en Van Dinter (buitenplaatsen) worden als heemraad vervangen door mr. Nicolaas van der Meer (Leiden), Willem van Swieten (voor Gouda met instemming Van der Togt omdat de enige Goudse ingeland Perceval in 'slands dienst buitenslands is) en Johan van den Bosch (buitenplaatsen).

Omslag van fl. 5,- de morgen vastgesteld.

Voorgesteld de molenreparatie aan te besteden maar besloten dit nog te blijven doen zoals gebruikelijk maar wel de kosten in een afzonderlijk register vast te leggen.

17-5-1690

Dijkgraaf burgemeester 's-Gravesande en heemraad schepen Vallensis treden af. Twee Delftse heren moeten hen opvolgen maar zijn niet beschikbaar. Van Dinther wordt dijkgraaf, Cornelis Putmans heemraad. De heer Van Heeswijk beweert dat het reglement vervallen is dus dat er geen twee Delftenaren meer hoeven te zijn. Dat wordt bestreden.

Omslag van fl. 5,- per morgen vastgesteld.

Tot het opnemen van de voortekeningen van de binnenlandse kosten in Zoetermeer en Stompwijk wordt schepen Van der Meer (al commissielid voor nazien rekeningen) aangesteld alsmede (ipv overleden commissielid Bikker) mr. Gerrit Meerman.

Dijkgraaf en heemraden wordt verzocht na te gaan hoe de verponding op huizen van niet-ingelanden het beste kan worden geheven.

23-6-1690

Reparatie van de molens aan de Kerklaan volgens bestek tot 1-6-1691 besteed aan Dirck Wolphert van Leeuwen voor fl. 350,-.

27-12-1690

Na klachten van Jan Hendriksz Moyman over de hoge huur van de tol aan de Kostverlorenweg, is de verhuur aanbesteed en voor 7 jaar vergeven aan Jacob Pellenaars van Alenberg en zijn borgen voor fl. 510,- per jaar mits het maken van een schuur voor 20 beesten door de verhuurder.

20-4-1691

Het maken van een schuur, lang 50 voet en breed 17 voet, met al het nodige voor stalling van koeien en paarden (hout door de polder geleverd) wordt gegund aan Dirck Wolpherts van Leeuwen voor 72 gulden binnen drie weken (inclusief zagen van de roeden) en het leggen van de voet aan de metselaar Vos "om 25 stuivers van het duizend" voor arbeidsloon, te beginnen meidag.

30-5-1691

In plaats van mr. Nicolaas van der Meer, Willem van Swieten en Johan van den Bosch worden heemraden: mr. Pieter Weesp, secretaris Van der Toght, kamerbewaarder Van den Broeck.

Omslag van fl. 4,- vastgesteld.

Besloten een gang van de molens "op de aldersekuurste wijze" aan te besteden, opdat de molens niet vervallen en ondertussen te bekijken of de andere gang evenzo moet worden aanbesteed.

Dijkgraaf en heemraden hebben bij bijeenkomsten ingelanden de "voor sessie" als ze in dienst zijn en uit dienst zijnde hebben ze voorrang naar gelang de tijd dat ze ingeland zijn.

De penningmeester krijgt voortaan fl. 25,4,- voor het garen van extraordinaris verpondingsaanslagen.

30-6-1691

Dijkgraaf en heemraden hebben de schouw gedreven en ambachtsbewaarders van Zegwaard aangezegd de Delftsewallen spoedig te repareren. De nieuwe schuur bij het tolhuis en het resterende werk aan de molens op de Kerklaan is opgenomen en de penningmeester is gelast de huurders van de visserij die niet betalen, voor de vierschaar van Stompwijk te dagen.

24-3-1692

Dijkgraaf en heemraden willen de ingelanden het volgende voorleggen:

De pachter Mees Sondervan heeft namens een aantal weduwen en wezen, allen ingelanden van Zoetermeer, schout en ambachtsbewaarders alsmede de secretaris van Zoetermeer gedaagd om volgens ordonnantie van de Staten dd. 18-9-1600 tegen kosten kopieën te leveren van de rekeningen van de morgen- en molengelden en het last- en steekgeld over Zoetermeer vanaf 1683. Het Hof heeft de eis toegewezen, het ambacht is in appel gegaan maar de Hoge Raad heeft het appel afgewezen. Bovendien is van tijd tot tijd uit de monden van ingezetenen van Zoetermeer dijkgraaf en heemraden ter ore gekomen dat schout, ambachtbewaarders en secretaris onheus handelden in het maken van omslagen, in het bijzonder van de binnenlandse kosten. Dit geeft dijkgraaf en heemraden aanleiding "uit haare oogen te sien" en naar de waarheid op zoek te gaan. Bevonden is dat de Zoetermeerse bestuurders de ingelanden van de polder inzake de binnenlandse kosten regelmatig hebben gedupeerd en "schandelijk bedroogen" zoals blijkt uit de staat van het jaar 1681, die nog een van de minste is. Dijkgraaf en heemraden zijn daardoor "de ogen verligt". De aanmaning tot betaling van de omslag van de binnenlandse kosten over 1690 is door hen dan ook voldaan met een voorlopige betaling van 500 gulden, terwijl de aanslag bijna 900 gulden bedroeg, met verzoek om een kopie van de rekening met de bijlagen. Het ambachtsbestuur heeft de brutaliteit gehad de polder vervolgens bij notariële akte van 20-2-1691 te sommeren binnen acht dagen te betalen. Dijkgraaf en heemraden bedachten dat zich onder de ingelanden van de polder ook weduwen bevonden en dat die bevoorrecht zijn in het voeren van processen voor het Hof, evenals Mees Sondervan heeft gedaan. Het Hof heeft vervolgens het polderbestuur en het ambachtsbestuur gehoord maar Zoetermeer heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om de heemraad Weesp door de bode van Rijnland een dijkrechttaanzegging in handen te stellen om direct te betalen. De dijkgraaf en heemraden meenden zich genoodzaakt de "vuile en ongehoorde procedure" te stuiten en gingen weer naar het Hof, waar zij op 13-3-1692 in het gelijk zijn gesteld. Schout, ambachtsbewaarders en secretaris lijken nu "benaaut" te zijn dat hierdoor "al haar vuil aan het ligt soude koomen" en zijn gaan klagen bij dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland dat het Hof Rijnlands jurisdictie zou hebben overschreden. Het polderbestuur wil nu weten wat te doen. Volgens hen staat vast dat sinds 1673 t/m 1689 door schout, secretaris en ambachtsbewaarders van Zoetermeer "op soo een ondeugende manier (...) al is weggesleept een somme van" fl. 10.714,19,14 volgens de staat. De ingelanden besluiten uiteraard dat dijkgraaf en heemraden het proces voor het Hof moeten voortzetten. Toegevoegd: besluit van de Staten van Holland dd. 18-9-1600 dat de regeerders ten platten lande de afsluiting van de rekeningen van de verponding en andere binnenlandse kosten met open deuren en vensters altijd 14 dagen tevoren moet worden afgekondigd. Ingelanden mogen tegen kosten kopieën verlangen. Voorts vonnis van het Hof dd. 4-5-1690 waarbij schout, secretaris en ambachtsheer van Zoetermeer worden veroordeeld om Mees Sondervan kopieën te leveren van de rekeningen van morgen-, molen- last- en steekgeld vanaf 1683 tot heden en tot de kosten van het proces. Voorts uitspraak van de Hoge Raad dd. 2-10-1691 waarbij dit vonnis wordt bevestigd. Mees Sondervan blijkt op te treden namens Maarten Leenderts de Goede, voogd van de kinderen van Pieter Simonsz, Neeltje Bastiaansz wdv Nicolaas de Hoogh, Neeltje Simons wdv Ary Leendertsz en Trijntje Willemsz wdv Leendert Meesse Groeneweegen, allen ingelanden van Zoetermeer.

21-5-1692

Mr. Cornelis Vallensis, raad en schepen te Delft, wordt heemraad ipv Cornelis Putmans, wiens tweejarige dienst is afgelopen.

Omslag van fl. 4,10,- per morgen vastgesteld.

20-5-1693

Kamerbewaarder Van den Broeck tot dijkgraaf en schepen Van der Meer, Willem van Swieten, Salomon van der Heul en mr. Johan van der Houve tot heemraden aangesteld als opvolgers van Van Dinther (dijkgraaf), mr. Pieter Weesp, secretaris Van der Togt, Van den Broeck en Vallensis (overleden). Voorstel om in plaats van vier heemraden er drie te benoemen, haalt het niet.

Omslag fl. 4,-

De Middelweg van de polder wordt door velen als rijweg gebruikt, tot schade aan de weg, de bruggen en de huurder van de weg. Bovendien verminderde inkomsten van de tol bij Kostverloren. Voorstel de weg af te sluiten met sloten aan de hekken wordt aangehouden.

Van der Meer en Weveringh worden aangewezen om naast dijkgraaf en heemraden bij het sluiten van de ambachtsrekening van Zoetermeer aanwezig te zijn.

6-6-1693

Cornelis Jansz aangesteld als molenmeester ipv Cornelis Visser na afloop tweejarige dienst. Na inspectie van de werken is besloten de oude brug over de Kerkklaan in de Stompwijkseweg te vervangen door een stenen.

11-6-1695

Bastiaan van der Salm en Jan Engelen aangesteld tot molenmeesters voor 2 jaar ipv Pieter Gerritsz Borst en Cors Jansz. Tot zeilmaker van alle molens Ary van Velsen, zeilmaker op de Leidschendam. Tot timmerman over de molens aan de Vrouveensevaart Samuel de Cocq molentimmerman alhier ipv Dirck Wolphertsz van Leeuwen.

Timmerman van der Spelt krijgt opdracht om de hekken van de roeden van de ondermolen aan de Kerklaan te versmallen zodanig dat deze met 2,5 breedte zeildoek beslagen kunnen worden.

13-6-1696

Dijkgraaf Van den Broeck gecontinueerd, heemraad Van der Togt overleden, blijft vacature.

Omslag van 5,10 per morgen vanwege de vele schulden; 3 gulden volgende maand en de rest wanneer nodig; dijkgraaf en heemraden mogen uit die rest 100 loten inleggen in de loterij te Schiedam.

23-6-1696

Gabel Langelaan molenmeester ipv Pieter Corsz voor 2 jaar.

29-4-1697

Dijkgraaf Cornelis van den Broeck gecontinueerd, schepen Van der Meer, Salomon van der Heul, mr. Johan van der Houven en Adriaan van Swieten heemraden ipv Wevering, Weesp, Van Dinter en Van der Togt (ovl). Omslag 3 gulden.

Duiker in de Middeltocht zal voortaan open blijven staan en de duikerwachter wordt voorlopig afgeschaft. Het contract met Jacob van Alenburgh, huurder van de tol, zal zo mogelijk volgend jaar weer worden verlengd.

Dijkgraaf en heemraden mogen de huisluiden te Zoetermeer verbieden de steek te betalen zo lang het bestuur van Zoetermeer geen kopie van de rekening daarvan wil verstrekken.

7-4-1698

Dijkgraaf Cornelis van den Broeck gecontinueerd.

Omslag 5 gulden per morgen "om eindelijk eens buiten lasten te geraaken".

22-4-1699

mr. Nicolaas van der Meer, raad en vroedschap te Leiden benoemd tot dijkgraaf voor 3 jaar en Hugo 's-Gravesande, raad en burgemeester te Delft, mr. Pieter Weesp, Cornelis van den Broeck en mr. Willem Boy tot heemraden voor 2 jaar ipv Van den Broeck, Van der Meer, Van der Heul, Van der Houven en Van Swieten.

Tollenaar Jacob van Alenburg krijgt vanwege gegronde klachten eenmalig 205 gulden huurvermindering. Omslag 5 gulden.

1-7-1700

Maerten 's-Gravesande heemraad ipv van zijn vader burgemeester 's-Gravesande voor 2 jaar.

Omslag 5 gulden.

9-4-1701

Veelvuldige winterregens belemmeren uitmalen maar de Meerpolder doet dat wel. Te Voorschoten wordt een peil geslagen ter hoogte van 5,5 voet boven de drempel van de sluizen te Leidschendam.

Hoogheemraden van Rijnland staan toe dat ook zo'n peil wordt geslagen aan de voormolens van de Driemanspolder en eveneens aan de voormolen van de Meerpolder.

26-5-1701

Salomon van der Heul, mr. Johan van der Houven en mr. Adriaan van Swieten heemraden voor 2 jaar ipv Weesp, Van den Broeck en Boy.

Omslag van 7 gulden per morgen.

De beer in de middeltocht is niet zo van dienst dat allen kunnen worden geholpen. Hij zal op oorspronkelijke hoogte worden gebracht (voor een jaar) en dan nog eens bekijken. Dijkgraaf en heemraden mogen het deurtje desgewenst openen en sluiten en de gebruikers van de hoge landen moeten zich volgens contract houden aan de regels voor het maken van hun zomerdammen.

1-7-1702

Mr. Adriaan van Swieten (heemraad) tot dijkgraaf gekozen ipv mr. Nicolaas van der meer (3 jaar dienst en op leeftijd); mr. Gerard van der Meer en Willem van der Salm tot heemraden voor 2 jaar ipv mr. Maarten 's-Gravesande en Van Swieten.

Omslag 7 gulden.

16-7-1703

Cornelis van den Broeck, mr. Maarten 's-Gravesande en mr. Cornelis van Campen heemraden ipv Van der Salm (ovl), Van der Heul en Jacob van der Houven.
Omslag van 6 gulden.

16-1-1704

Besluit van de Staten van Holland:

Op verzoek van Willem van Liere, heer van de Beide Katwijken en het Zand en mr. Simon Limburgh, voogden over de minderjarige erfgenamen van Frederik van Liere, ambachtsheer van Zoetermeer aangaande geschil over de bijdrage van de Driemanspolder in de binnenlandse kosten van Zoetermeer, verschijnen:

Jacob van Wassenaar heer van Duivenvoorde, Willem van Liere voorn., Pieter van Leyden heer van Vlaardingen, namens hoogheemraden van Rijnland; mr. Simon van Limburgh advocaat Hof van Holland namens Johan Frederik van Liere, ambachtsheer van Zoetermeer, schout mr. Allert van der Duyn en Willem van der Meer en Abraham Molenaar ambachtsbewaarders van Zoetermeer, tegenover dijkgraaf en heemraden van de Driemanspolder.

Driemanspolder moet ingaande 1697 11 stuivers per morgen (over 748 m 350 r) betalen aan Zoetermeer, waarvan de eerste 3 jaren direct, de volgende 3 eind 1704 en dan jaarlijks. Buiten beschouwing moet vooral blijven hetgeen Zoetermeer al gevorderd of geind heeft vanwege de uitspraken van hoogheemraden tegen Doessens en Monchy

7-6-1704

Staten van Holland vullen op verzoek van dijkgraaf en heemraden het octrooi van 1669 aan: vele ingelanden blijven nalatig in het voldoen van hun omslag waardoor de polder "soude moeten geraaken in een verwarden staat, en bij langer continuatie gebragt tot een totaal verderf". De nalatigen mogen voortaan bij parate executie worden vervolgd op aanzeggen van een bode van het hoogheemraadschap.

30-6-1704

Dirck Vallensis heemraad ipv mr. Gerard van der Meer.

Omslag 6 gulden.

Tol Kostverloren mag wederom worden verhuurd.

16-5-1705

Cornelis van den Broeck dijkgraaf ipv mr. Adriaan van Swieten en Salomon van der Heul, mr. Gerard van der Meer en mr. Francois Adriaan van Leyden heemraden ipv Van den Broeck, 's-Gravesande en Van Campen.

Omslag van 6 gulden.

9-6-1706

Johan Pels heemraad ipv mr. Dirck Vallensis.

Omslag 6 gulden.

18-5-1707

Mr. Adriaan van Swieten, mr. Dirck Vallensis en mr. Cornelis van Campen heemraad ipv Van der Heul, Van der Meer en Van Leyden.

Omslag van 6 gulden.

29-10-1707

Verlengd octrooi door de Staten van Holland

Dijkgraaf en heemraden redeneren: in 1668 octrooi verleend, met vele vrijdommen en voordelen. In 1672 weliswaar polder drooggevallen maar toen moesten de gronden nog worden gelijk gemaakt, de tochten en sloten geschoten en de huizen, stallen, schuren en bargeen worden gebouwd. Daar aan begonnen zijnde overkwam de Staat "dien ruineusen oorlog van den koning van Vrankrijk met sijne adherenten, waardoor het crediet van de bedijkers quam te mankeeren", waardoor ze veel geld op intrest hadden moeten opnemen en velen daardoor "buiten postuur" geraakt waren. De vrijdom was voor 36 jaar na droogvallen en zou derhalve per 1-8-1708 aflopen. Bovendien hadden de Staten de polder met ingang van 1680 "buiten alle voorgeroerde rampen en tegenspoeden" aangeslagen voor de buitengewone verponding net zoals de rest van de landen in Holland, hetgeen de polder inmiddels bijna 67.000 gulden had gekost. Bovendien moesten novale tienden worden opgebracht, waar in 1668 niet aan was gedacht. De landen bleken na droogvallen tegen te vallen: "het meerengedeelte slegt en heermoesig en daardoor in slegte valeur" waardoor sommige bedijkers alsnog geruineert waren. De polder bleek na droogmalen zo diep te liggen, dat de droogmaking al had moeten gebeuren met twee viergangen en nu nog steeds met twee driegangen. Jaarlijkse omslag aldus 6 gulden per morgen gemiddeld die samen met buitengewone verponding en reparatiekosten aan huizen

e.d. de huuropbrengsten geheel "absorbeerden". Bovendien waren in 1700 grote kosten gemaakt door de overstroming van de Pijnackerse polder, veroorzaakt door het hemelwater. De bedijking "van die verwagtinge niet was geweest als men sig bevoorens daaraf hadde geïmagineert". De Staten krijgen het verzoek het octrooi voor 18 jaar te verlengen. Ze besluiten 15 jaar en voegen vrijdom van de impost op het koehouderszout toe. De vrijdom van impost op fruit en grove waren en de vrijdom van de 40^e penning vervalt echter.

7-5-1708

Cornelis van den Broeck als dijkgraaf aangehouden, Salomon van der Heul en mr. Francois Adriaan van Leyden heemraad ipv Johan Pels en Adriaan van Swieten.
Omslag 6 gulden per morgen.

15-5-1709

Vroedschap mr. Dirk Vallensis dijkgraaf ipv Van den Broeck, mr. Frans van der Meer en mr. Cornelis Boey heemraden ipv Vallensis en Van Campen.
Omslag 6 gulden.

29-5-1709

Bastiaan van der Salm wederom aangesteld tot molenmeester voor 2 jaar ipv Claas Prins.
Jan van den Enden wederom aangesteld als fabryk van de polder op een wedde van 30 gulden per jaar ipv Cornelis Oudenhoorn die wegens zwakheid zijn dienst niet kan voortzetten.

17-7-1709

De dijken moeten op hoogte worden gebracht. Bastiaan van der Salm en Ary Jansz Moyman zullen daarop toezien tegen dubbel molenmeesterstraktement.

21-9-1709

De grond voor de dijkverhoging moet uit de kavelsloten komen, dus die moeten vooral op hun breedte en diepte volgens reglement worden gebracht.
De dijkgraaf heeft op de Landscheiding met boer Dirck Joosten de Bruyn gesproken, die aangenomen heeft de weggespoelde grond daar weer in orde te maken. Herhaald wordt het verbod om "opgaande plantagie", poot- of zaaigoed op de dijk te hebben.

9-10-1709

Er mag 1000 gulden worden geleend.
Voortaan zal jaarlijks een dijkschouw worden gedaan.

16-11-1709

Na schouw moet de bode van de polder de boer van de eerste kavel aanzeggen dat hij de mest aan de dijk achter het dorp Zoetermeer binnen een week moet weghalen. De boer van de 12^e kavel moet worden aangezegd dat hij er bij zijn landheer op aandringt om de kavelsloot tussen 11 en 12 op te schieten.

17-5-1710

Mr. Francois Adriaan van Leyden aangehouden als heemraad, mr. Adriaan van Swieten heemraad ipv Van der Heul.
Omslag van 6 gulden.
Nog eens 3000 gulden te lenen.

28-6-1710

De dijk van de 8^e kavel is aan de Voorweg opgegraven tot een goot om water in te laten. Boete voor de bouwman 2 gulden.

1-10-1710

Ondanks verzoek aan Delfland en reparatie daarna, blijft de Landscheiding gevoelig voor afslag en dus doorbraak. Fabriek Van den Ende en molenmeester Van der Salm zullen dit nog eens onder de aandacht van de hoogheemraden brengen.
De lindebomen op de dijk van de vrouwe van Sint Annelant zijn tegen het reglement en moeten dus weg.

23-5-1711

Mr. Harald Johan Pels en Johan de Beer heemraad ipv Van der Meer en Boey.
Omslag 6 gulden.
Tol Kostverloren mag door dijkgraaf en heemraden wederom worden verhuurd.

6-6-1711

Ary Jansz Moyman molenmeester voor 2 jaar ipv Bastiaan van der Salm.
Art. 11 van het reglement herhaald waarbij verbod op stellen van fuiken, korven en netten.

20-6-1711

Jacob van Alenburg huurt wederom de tol voor 7 jaar, ingaande 1 mei 1712. Zijn borgen: Cornelis van Alenburg te Voorburg en Cornelis Ham te Voorschoten.

21-11-1711

Verhuur Hogeveenseweg voor een jaar verlengd aan bestaande huurder voor 30 gulden per jaar.
Besloten dat er geen schuiten van buiten de polder wonende lieden in de polder mogen komen. Als dit toch gebeurt moeten ze door diegene die ze vindt, "in stukken worden gehouwen".
Op de wei van de Hogeveenseweg mogen geen andere varkens of beesten dan die van de huurder worden toegelaten. Zo toch, dan moet de huurder ze onderbrengen in het schuthok van het ambacht waar ze thuishoren.

19-3-1712

Samuel de Cocq aangesteld tot timmerman van de drie molens aan de Kerklaan en de drie aan de Vrouwenvaart ipv Jacob van der Speld.
Mevrouw Flut wil uitstel van het schieten van haar heinsloten. Afgewezen.
De bode moet Van der Salm gaan aanzeggen dat hij geen zaken "tot nadeel der resolutiën" moet uiten.
Cornelis de Bruin en Abraham Molenaar worden bekeurd omdat ze binnen acht roeden van de kruin van de dijk hebben geveend.
De heer Van Weveringh en de weduwe Van de Rijke worden gemaand hun heinsloten op orde te brengen.

14-5-1712

De heer Van Holy heeft in kavel 12 maar een heinsloot in de twee achterste weren aan de Achtertocht in plaats van twee. Accoord, mits hij die dubbel breed houdt, dus 16 voet.

18-5-1712

Ingelanden verhogen het daggeld van dijkgraaf en heemraden van 5 naar 6 gulden en de dijkgraaf krijgt voortaan 25 gulden per jaar, bovenop de 6 gulden "sonder ergens verder voor te declareeren".
Oud-schepen Wevering dijkgraaf ipv Vallensis, Jacob van der Tocht en Rippert van de Velde heemraden ipv Van Leyden en Van Swieten.
Omslag 7 gulden.
Boete tegen vervenen en ontgronden verhoogd naar 1^e maal 10 gulden, 2^e maal 20 gulden en 3^e maal 30 gulden.
Alle boeten komen ten profijte van de dijkgraaf, volgens het reglement.

13-7-1712

Heer Van Holy aangemaand om zijn heinsloot de afgesproken dubbele breedte te geven.
Het maken van de brug voor de eerste gang molens in steen is aanbesteed aan Gerrit Kool voor 22 stuivers per 1000 stenen.

27-7-1712

Het uitdiepen van de Middeltocht is door biljetten oepnbaar aanbesteed: 18 voet breed en 3 voet diep beneden het zomerpeil. Start op 1 augustus a.s. en daar waar gezaaid is op de kant op 15 augustus. Alles gereed uiterlijk 10 september.

17-5-1713

Pels en de Beer aangehouden als heemraad.
Omslag 6 gulden.
Juffrouw van Swieten heeft haar lening van 5000 gulden aan de polder opgezegd. proberen over te halen, anders een andere lening af te sluiten.

24-5-1713

De duiker in de Middeltocht wordt op verzoek van ingelanden verlaagd tot het peil van de bovenkant van de beer aldaar. De timmerman zal het van onderen deels met tingelen dichtmaken, twee maal teren en van een slot met ketting voorzien.
De achtertocht achter kavel 23 en 24 is door veelvuldige wellen dichtgegroeid. Hij zal worden gediëpt en verbreed.
Onder de brug van de Hogeveenseweg over de Middeltocht moet een paal a twee gerepareerd worden door daar stukken aan te lassen..

Dirk Joosten de Bruyn moet zijn paalwerk op de Landscheiding achter kavel 32 behoorlijk aandammen met puin.

Abram Molenaar moet een kopie overleveren van zijn vergunning om de Landscheiding te verturven.

Mr. Jan van den Enden, opziener van de molens, zal de door de molentimmerman geconstateerde gebreken nagaan.

21-6-1713

De kap van de middelmolen bij Kostverloren moet worden verdekt.

Door vervenen door Abraham Molenaar en Cornelis de Bruyn is de Landscheiding aldaar veel te laag geworden.

1-6-1713

Molenaar en De Bruyn hebben toegezegd zodra de turf van het veld zal zijn, de Landscheiding op te hogen.

Het polderbanwerk (2x per jaar uit de schouw houden) is voor 42 gulden per jaar aanbesteed aan Dingenaar Jansz Blancq, Arie Simonsz Outshoorn en Jop Symonsz van Dijk en de drie andere molenaars.

5-8-1713

Visserij tussen Hogeveenseweg en Delftsewallen aan schepen mr. Jacob van der Togt verhuurd voor 10

gulden/jaar en tussen Hogeveenseweg en molens aan Cornelis Bakker voor 20 gulden/jaar, voor vijf jaar, ingaande 1-9-1713.

10-2-1714

Opwas van bomen aan de Hogeveenseweg is publiek geveild.

19-5-1714

De weduwe van Pieter Boom, poldersmid, mag met een bekwame meesterknecht de polderdienst blijven doen.

Aan de wed. van Ary Langelaan en Jacob Roelen is opnieuw de beweiding van de Hogeveenseweg verhuurd voor 1 jaar, ingaande kerstmis 1713.

4-7-1714

Pels en De Beer blijven heemraad, Van der Togt en Van der Velde vervangen door Boreel en Van der Salm. Omslag 7 gulden per morgen.

19-7-1714

Jacob Roelofsz van der Marel blijft molenmeester voor een jaar, Arent Bosch en Jasper Dirksz Langerak benoemd voor 2 jaar.

25-7-1714

De duiker zal uit de Delftsewallen worden opgenomen en gelegd in de Voorweg.

25-3-1715

Op deze dag treffen dijkgraaf en heemraden het voltallige college van dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland bij de Landscheiding. Dirck Joosten de Bruyn te Nootdorp heeft een stuk Landscheiding in eigendom en achter de kavels 27 en 32 heeft hij zo sterk verveend dat de barm van 10 gaarden of roeden nu nog maar vier roeden bedraagt en groot gevaar voor wegspoelen van de dijk bestaat. Op aanzegging beweerde De Bruyn niet in staat te wezen de reparatie van de dijk te volbrengen. De dijkgraaf van delfland wil gaan procederen en de kosten voor herstel op De Bruyn verhalen. De Driemanspolder stelt zich vanwege het grote belang voor de polder garant voor een tekort.

25-5-1715

Dijkgraaf en heemraden worden door de ingelanden opgedragen voort te gaan met het aandammen van het slechte stuk Landscheiding bij De Bruyn.

Omslag van 6 gulden per morgen, ondanks een voorstel tot een extra omslag van 1 of 2 gulden voor aflossing van schulden.

Burgemeester en rentmeester mr. Frans Adriaan van Leyden dijkgraaf voor 3 jaar ipv Van Holy en mr. Jacob van der Tocht, raad en schepen van Gouda en Adriaan Jan Bartholotty van den Heuvel, heer van Rhijnenburgh, heemraden voor 2 jaar ipv Pels en De Beer.

8-6-1715

Cornelis Willemsz Patijn molenmeester voor 2 jaar in plaats van Van der Marel.

Heemraad Bartholotty gaat regelen dat de duiker in de Delftsewallen door de dijk recht tegenover de Middeltocht zal worden gelegd, opdat alle kavels gelijk van vers water zullen worden voorzien.

22-6-1715

Besloten een duiker te leggen tussen de kavels 5 en 6 met uitwatering op de kavelsloot. Onderhoud voor 15 jaar aanbesteed aan Arent Bosch voor 4 gulden/jaar.

13-5-1716

Mr. Adriaan van Swieten en mr. Harald Johan Pels heemraden voor 2 jaar ipv Boreel en Van der Salm. Omslag 6 gulden.

Jacob van Alenburgh hoeft op zijn klacht 50 gulden minder huur voor de tol te betalen dit jaar.

27-5-1716

Dirk van Bourgonjen en Claas Claasz Prins molenmeesters voor 2 jaar ipv Arent Bosch en Jasper Langerack.

19-6-1717

Boey en Van der Salm heemraden ipv Van der Togt en Bartholotty.

Omslag van 6 gulden.

Penningmeester Hugo van der Meer verzoekt vanwege hoge ouderdom ontslag.

23-6-1717

Cors Jansz van der Poel molenmeester ipv Cornelis Patijn.

1-6-1718

Van der Togt dijkgraaf ipv Van Leyden, Vallensis en Van der Velde heemraden ipv Van Swieten en Pels.

Notaris Simon Knol aangesteld als penningmeester ipv Hugo van der Meer.

Omslag 6 gulden.

8-6-1718

Een nieuw reglement voor de molenmeesters en de penningmeester te maken.

De charters en papieren van de polder na te zien in de "cassa" van de polder in de herberg De Swaan aan de Leidschendam en die bij de erfgenamen van wijlen penningmeester Van der Meer op te vragen, alsmede ze te inventariseren.

Jacob Franse Berkhout in het hoge en Jasper Dirksz Langerak in het lage molenmeesters ipv Prins en Bourgonje.

18-6-1718

De kist met polderpapieren op de zolder van herberg De Swaan mag bij gebrek aan sleutels worden geopend.

18-6-1718

Reglement voor de molenmeesters:

1. desverlangd verschijnen voor dijkgraaf en heemraden
2. ze krijgen de sleutels van de duiker bij de Hogeveenseweg en van de pomp tussen kavel 5 en 6; beide sleutels voor de molenmeester woonachtig tussen de Hogeveenseweg en het tolhek en beide ook voor de molenmeester woonachtig tussen Hogeveenseweg en Zoetermeer, die het dichtst bij de duiker wonen
3. toezicht op de dijken, wegen en wateringen, gewas en banwerken, alsmede op de leveranties van timmerman, smid, metselaar, zeilmaker e.a.
4. bevoegdheid om lekkages direct aan te dammen
5. assistentie vereist bij alle aanbestedingen
6. vooral toezicht houden bij molenwerken volgens bestek, bevoegdheid tot afgeven verklaringen daaromtrent
7. het malen der molens geschiedt als voorheen
8. elke maand met z'n tweeën, te beginnen bij de oudste molenmeester, de molens draaiend bezichtigen, of ze wel volgens het molenaarsreglement worden onderhouden, reparaties opnemen, opname van te betalen arbeidslonen en overgifte daarvan per kwartaal aan de penningmeester, verbod tot onderhandelen met de timmerman
9. toezien dat er geen dammen in het water worden gelegd
10. uitvoeren van de naschouw en rapport binnen 8 dagen
- 11-12. beroep voor de molenaars tegen beslissingen van de molenmeesters, moet bij dijkgraaf en heemraden
13. elke molenmeester ontvangt dit reglement en moet zich er aan houden
14. molenmeesters dienen 2 jaar voor 22 gulden per jaar
15. dijkgraaf, heemraden en ingelanden zijn bevoegd dit reglement te wijzigen.

18-6-1718

Reglement voor de molenaars:

1. malen wanneer vereist of op aanwijzen molenmeesters, verbod op malen bij onder peil
2. vuiligheid en onkruid bij de hekken weghalen, zodat molens niet worden gehinderd
3. moeten hun dienst in eigen persoon waarnemen
4. molens, zeilen, bruggen en hekken goed onderhouden, reparaties, teer- en verfwerk doorgeven aan molenmeesters
5. de molenkolken moeten op peil blijven en uit de schouw worden gehouden
6. de molenaars moeten aantekening houden van door timmerman, smid metselaar of andere gewerkte uren en dat wekelijks doorgeven aan molenmeesters; afkomend materiaal moet in de speciale schuurtjes worden opgeslagen
7. alle materialen (hout, steen, kalk enz.) moeten zorgvuldig worden beheerd
8. toezien op werkzaamheden volgens bestek
9. provisie van olie, reuzel en kaarsen wordt aan hen uitgereikt door de bode
10. tractementen worden nader vastgesteld
11. verbod op houden van vee in of bij de molens
12. luisteren naar de molenmeesters en verbod op schelden, op boete van een half jaar tractement ("dat sylieden hebben te observeeren de ordres van moolenmeesteren, verbiedende alle injurieuse woorden en feitelijkheden")
13. dit reglement moet door de molenaars worden nagekomen
14. de penningmeester moet elke molenaar een exemplaar van dit reglement geven
15. dijkgraaf, heemraden en ingelanden mogen dit reglement wijzigen

8-8-1718

Voortaan drie schouwen op de tochten ipv twee: eerste zaterdag in juni en oktober ivm baggeren, eerste zaterdag in augustus ivm kroos.

Dijkgraaf zal nagaan of vervenen van Kostverlorenweg nuttig voor de polder is.

30-9-1718

Huurder van de tol aan het hek met het huis is na openbare aanbesteding gebleven Cornelis Ketelaar te Delft voor 650,- per jaar.

26-1-1719

Proces-verbaal van de landmeter over de hoogte van peilbouten voor het uitmalen van Rijnlands water, onder andere op verzoek van de Driemanspolder en de Meerpolder.

25-5-1719

Boey en Van der Salm voor twee jaar aangehouden als heemraden.

Bartholotty aangesteld als heemraad ipv van de in het eerste jaar van zijn dienst overleden mr. Rippert van de Velde.

Omslag van 6 gulden.

Dijkgraaf en heemraden zullen trachten het droogmakingsoctrooi verlengd te krijgen (vervalt 1-8-1723).

8-6-1719

Op aandragen van Vallensis wordt in het huurcontract voor de 34^e kavel opgenomen dat voor tolrecht jaarlijks een vast bedrag van 34 ducats is verschuldigd, dit in overleg met Samuel de Cocq, tegenwoordig pachter van de tol. Voor de kavels 30, 31 en 32 was dit vanouds al bepaald.

De obligaties van elk 1000 gulden tgv Pieter van der Welt, Ary van Velsen en Cornelis de Goede worden 15 juli a.s. afgelost. Het bedrag moet wel opnieuw worden geleend tegen 3,5%.

Jan Gerritsz van Veen ipv Cors Jansz van der Poel molenmeester.

5-8-1719

Gerard van Soest, sollicitateur militair te Den Haag, staat voor 5000,- borg voor de penningmeester.

Aflossingen zijn gedaan (4000,- a 4%) aan Cornelis van den Broeck, Ary Hagenaar, Pieter van der Weld en Cornelis de Goede. Mr. Jacob Vallensis, raadsheer Hof van Holland voor 3000,- en Marinus de Jeude voor 1000,- zijn tegen 3,5 % de nieuwe geldschietters.

Ary Claasse Zuidwijk houdt de tochten onder Wilsveen uit de schouw voor drie jaar tene 48,- per jaar.

Crijn Heenschul, rietdekker, repareert de kap van de ondermolen aan de Kerklaan.

15-5-1720

Vallensis (2 jaar) en Bartholotti (restant jaar) als heemraden vervangen door mr. Adriaan van Swieten en Pieter Binckhorst.

23-5-1720

Dirck Rochusse Langerak (hoge deel) en Claas Prinse (lage deel) aangesteld als molenmeesters ipv Berkhout en Langerak; Jan Korse van der Poel (lage deel) ipv Jan Gerritsz van Veen die buiten de polder is gaan wonen.

22-1-1721

Afgevaardigden van Gecommitteerde raden, de Rekenkamer en het hoogheemraadschap (de dijkgraaf zelf) vergaderen in herberg De Swaan te Leidschendam over het verzoek tot verlenging van het octrooi. Dijkgraaf en heemraden wachten hen daar op en eten samen. Uitleg over de zware onkosten en vooral over de staat van de Landscheiding, die in loco wordt geïnspecteerd.

14-5-1721

Mr. Dirk Vallensis, raad en vroedschap Delft, dijkgraaf ipv Van der Tocht, Hendrik van der Salm blijft aan als heemraad, Bartholotti heemraad ipv Boey.

Omslag 6 gulden per morgen.

Dijkgraaf en heemraden moeten acht nemen op slechte staat Landscheiding. Wellicht is de Oost Negentig Morgen droog te maken?

Francois Joseph de Lamberti voor een jaar heemraad ipv Pieter Binkhorst, die als secretaris van 's Lands vloot naar de Middellandse Zee is vertrokken.

Enkele molenaars blijven vee houden bij de molens en bejegenen de molenmeesters nog steeds kwaad. Besluit ze desnoods te ontslaan en anderen in hun plaats aan te stellen.

De staal van de Stompwijkseweg en –watering was vorig jaar gelaten aan Geertje van Alenburg, gewezen huurster van de tol, voor het gras, mits makende banwerk. Wordt voorlopig gelaten aan Samuel de Cocq, tegenwoordig pachter van de tol, mits makende banwerk.

24-5-1721

Bastiaan van der Salm in het lage molenmeester ipv Van der Poel.

Ary van Rosse, meester molenmaker te Den Haag, voorlopig voor een jaar aangesteld als fabriek van de polder, in de vacature Jan van den Enden op hetzelfde traktement.

Penningmeester gaat in gesprek met bestuur van Nieuwveen omtrent de droogmaking van de Oost Negentig Morgen.

Samuel Garama, man van Maria van Tol, erfgenamen van de overleden penningmeester Van der Meer, hebben nog omslagen sinds 1714 tegoed van de erfgenamen van mevrouw Lloyd-Kinschot. Termijn voor parate executie zou zijn verlopen maar wordt met een half jaar verlengd.

Geertruy ..., wed. Jacob van Alenburg, eigenaresse van het land en Landscheiding tussen tolhuis en het land van Vallensis, heeft een pomp door de Kostverlorenweg gelegd. Zij is daar over ondervraagd en is afgesproken: onderhoud pomp voor haar en jaarlijks drie gulden betalen voor de waterlozing op de polder.

7-6-1721

De vervaardiging van een nieuwe achter stenen waterloop voor de ondermolen aan de Kerklaan (niet de eerste keer) aanbesteed aan Jan Langevelt. Fabriek Van Rosse zal voorbereiden en ook nog twee nieuwe molenroeden kopen.

28-6-1721

Molenmeesters krijgen opdracht de Landscheiding te verzwaren waar dat nodig is en de eigenaars van de aanliggende landen zal gevraagd worden hun grond toe te maken. Het betreft de dijk achter de kavel van mr. Adriaan van Swieten, het land voorheen van Dirk Joosten de Bruyn, nu van Willem Arentsz ... bij de Agterweg, achter de kavels tussen 16 en 17 bij de Bentweg en achter kavel 15.

Cornelis van Alenburg, gebruiker van kavel 33 van mr. Frans Adriaan van Leiden c.s., wil een hoofd in de dwarstocht steken of palen en sloven met twee vlonders om zijn vee te kunnen verweiden, hooi en veldgewas te halen en mest en toemaking te brengen, in overleg met de pachter van de tol. Akkoord. Samuel de Cocq, pachter van de tol, was reeds met Van Alenburg geaccordeert.

28-6-1721

Publicatie tegen "onbehoorlijk visschen"

Eneige "baatsoeckende en quaataardige menschen" stropen en vissen met netten, korven en fuiken ondanks eerder verbod. Nu een boete van 3,- per keer en verbeuring van netten enz, schuiten en schouwen. Alle ingelanden mogen materiaal innemen en "desnoods aan stucken te snyden en te houwen".

16-8-1721

Molenmeester Bastiaan van der Salm weigerde een schouw waar te nemen omdat hij de schouw onnodig vond. beboet met 6 gulden.

De heer mr. Adriaan van Swieten wordt aangezegd zijn particuliere Landscheiding te verbeteren omdat er gaten in geslagen zijn.

Ondanks verbod op veehouden hebben enkele molenaars hun hooibargjes aangevuld. Binnen veertien dagen te verwijderen!

De kulken aan de Molenlaan moeten worden verdiept en de kade erlangs wordt verzwaaard.

11-10-1721

Ary Simonsz Outshoorn, een der molenaars aan de Kostverlorenweg, wordt ontslagen wegens herhaaldelijk negeren van het reglement.

okt. 1721

Lijst van zomerdammen: tussen alle kavels (1 t/m 20) ligt een zomerdam, op of achter de Groeneweg, die tussen 11-12 en 12-13 aan het Scheid.

1-11-1721

Pieter Jacobse de Vrient mag het door hem gebruikte en onderhouden kleine schuurtje aan de Kerklaan bij het Verlaat nog 10 jaar gebruiken voor een gulden per jaar. Het hek daar op de laan mag blijven staan maar moet na 10 jaar weer op de oude plaats worden gezet.

Ary Reyne Lelyvelt aangesteld als molenaar ipv Outshoorn.

29-11-1721

Lelyvelt molenaar neemt de middelmolen aan de Kostverlorenweg waar nu Maarten Dingenaar Blanck ontslag heeft genomen. Claas Leenderts van Roon aangesteld als molenaar voor de ondermolen.

Samuel de Cocq, pachter van de Tol, is al vier weken achter met de halfjaarhuur. Zijn borgen zullen worden aangesproken.

20-2-1722

Verlengd octrooi door de Staten van Holland

De argumenten bij de verlenging van de aanvraag in 1707 worden nog eens herhaald, alles kommer en kwel; de buitengewone verponding sinds 1680 heeft de polder inmiddels 104.000 gekost. Ook heeft rundveesterfte toegeslagen, nog extra, omdat vanwege de diepte van de polder relatief meer rundvee wordt gehouden dan in andere polders. De Staten staan slechts vrijdom van de helft van de gewone verponding voor 15 jaar toe m.i.v. 1723, onder voorwaarde dat de Landscheiding of dijken binnen twee zodanig moeten verbeteren dat dat geen reden tot klagen meer mag zijn. Bovendien vrijdom van de helft van Rijnlands morgengeld voor 10 jaar.

20-5-1722

Van Swieten en Lamberti aangehouden als heemraden.

Omslag 6 gulden.

23-5-1722

Gerrit Jansz van der Vaart (hoge) en Jasper Dirksz Langerak (lage) molenmeesters ipv Dirk Langerak en Prinse.

De Stompwijkseweg langs de kavel van de heer Van Leyden moet worden verhoogd. Vorig jaar al aangezegd. Cornelis van Alenburg, huurder van de kavel, krijgt het persoonlijk aangezegd.

Cornelis Joppe is wegens onbehoorlijk vissen gedagvaard maar niet verschenen. Nogmaals aanzeggen.

13-6-1722

Na oveleg met fabriek Ary van Rosse en timmerman Jan van Naarden te Nootdorp besloten de schijflopen van de middel- en ondermolen aan de Kostverlorenweg zodanig te vergroten als met de bovenmolen vorig jaar is gebeurd, om gelijkelijk te kunnen malen.

Opnieuw zal een verzoek aan Delfland worden gedaan om toe te zien op het vervenen van de Landscheiding.

Cornelis Joppen wordt wederom gedagvaard.

1-8-1722

Cornelis Joppen heeft de boete vanwege onbehoorlijk vissen betaald.

7-9-1722

Bestuur vergadert met dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland in Leidschendam over de slechte staat van de Landscheiding. Willem Dirksz van der Mey, koper van het land van Dirk Joosten de Bruyn, is niet in staat zijn gedeelte aan te dammen, noch om de lasten te betalen. Besloten dat de Driemanspolder dit land overneemt tegen betaling van de achterstallige lasten.

14-11-1722

De aankoop van 4 morgen 100 roeden land in de polder van Tedingebroek van Van der Mey is inmiddels geschied.

19-12-1722

Veiling van het hak- en wilgenhout aan de Hogeveenseweg heeft ruim 40 gulden opgeleverd. Een partijtje onverkocht hout tussen de Voortocht en de Middeltocht blijft aan de polder en Jasper Dirksz Langerak zal in ruil voor de restanten uit een ander stuk de goede wilgenpoten elders in de polder planten.

1-5-1723

De jaarrekening zal worden gepresenteerd in herberg De Swaan aan de Leidschendam, evenals de verkiezing van heemraden; maandag 31 mei om 14.00 uur.

Jan de Hoog en Engel Krijnen Langevelt hebben hun land aan de dijk tegen de keur van delfland verveend. Dankzij handelen van de dijkgraaf Vallensis zijn zij door Delfland bekeurd.

De penningmeester zal zorgen voor het drukken van een aantal exemplaren van het octrooi (ook de reglementen van 1718 werden toen al gedrukt).

De fabriek Van Rosse krijgt bovenop zijn gewone onkosten een bedrag van 6 gulden per jaar voor toezicht op de polderwerken.

31-5-1723

Mr. Jacob van der Tocht en mr. Pieter Hoogstad heemraden ipv Van der Salm en Van den Heuvel. Leonard Vermeulen heemraad voor een jaar ipv afgetreden Van Swieten.

Omslag 6 gulden.

Nieuw reglement voor de polder vastgesteld.

31-5-1723

reglement voor de polder (zie 4-7-1675):

1. Bestuur bestaat uit een dijkgraaf (3 jaar) en 4 heemraden (2 jaar) te verkiezen door ingelanden bij de jaarrekening. Verkiesbaar alleen als een hele kavel over meerdere stukken land (ruim 30 morgen) bezitten. Bij voeren van processen tegen de polder vervalt de aanstelling, evenals bij verkoop of uitgifte in erfpacht van de grond. Stemming: eerst de dijkgraaf, dan de oudste heemraad en vervolgens naar leeftijd.

Vertegenwoordiging op de vergadering mag alleen door een persoon geschieden, niet door een volmacht op een ander "om soo veel doenlijk is de ingelanden bij den anderen te hebben".

2. Dijkgraaf en heemraden besturen de polder: toezicht op de molens, de penningmeester, ze voeren de schouw. Dijkgraaf ontvangt 25 gulden per jaar. Allen ontvangen ze 6 gulden daggeld wanneer ze bijeen zijn inclusief maaltijden en vervoer. Wanneer voor de schouw een wagen nodig is, voorzover binnen de polder, komt deze ten laste van de polder.

3. Ingelanden stellen een penningmeester voor het leven aan; instructie door dijkgraaf en heemraden.

4. dijkgraaf en heemraden stellen drie polder- of molenmeesters aan, uit de ingelanden of gebruikers van land voor twee jaar. Om het jaar treden er twee of een af op de dag van inspectie van de molens. De bode van de polder maakt de benoeming bekend en de penningmeester levert de instructie. De lange kavels in de polder hebben het meeste last van het water en zijn het dichtst bij de molens. Er moeten dus altijd 2 molenmeesters uit het lage en 1 uit het hoge deel van de polder in dienst zijn.

5. Polder- of molenmeesters houden toezicht op de molens, het malen, de wegen, dijken en wateringen. Traktement 22 gulden per jaar. Aanwezig zijn bij de schouw op een boete van drie gulden.

6. dijkgraaf en heemraden stellen een bode voor het leven aan.

7. dijkgraaf en heemraden stellen de molenaars aan.

8. dijkgraaf en heemraden stellen een fabriek aan, als opzichter over de polderwerken, zoals molen-, timmer-, hei-, aarde- en metselwerk en voor het maken van bestekken.

9. De Stompwijkseweg vanaf het tolhek tot de Starrevaart, de Kostverlorenweg, de Markseweg en de Hogeveenseweg worden onderhouden ten laste van de gehele polder. De Wilsveenseweg ten laste van de vijf kavels ten zuiden daarvan (28-32). De andere wegen ten laste van de aanliggende kavels; de Stompwijkseweg tussen de Starrevaart en de Kerklaan ten laste van de kavels 33 en 34. Het ambacht Zegwaard onderhoudt de Delftsewallen.

10. Voor het graven van wateringen of verbeteren van wegen of dijken is aardhaling tegen vergoeding toegestaan. De drie dwarswateringen in Wilsveen worden onderhouden door de polder, alle andere door de aangelanden, voortaan ook de tocht langs de Hogeveenseweg, die eigenlijk de kavelsloot van de 20^e kavel is, alle op 18 voet breed, bij de hoofden 9 voet. Omdat de polder geen boezem heeft, moet elke kavel twee kavelsloten hebben van 12 voet. In de Zoetermeerse kavels moeten bovendien tenminste twee heinsloten van 8 voet zijn, in de Wilsveense kavel 28 vier heinsloten en in de kavels 29-34 aldaar drie heinsloten. Verbod op obstructie in de wateringen (zinken oude schuiten, netten, fuiken), graven in de dijken en wegen. Toewijzing van het schot (bagger) aan de aanliggende gronden. Bijzondere zorg voor de Landscheiding,

waar allerlei lieden blijven vervenen, zelfs 's nachts, tegen de keur van Delfland in. Grond wordt zelfs "quasi verkocht aan personen die nietwes in de wereld te verliezen hebben" en dus de verplichte 10 gaarden vanaf de kruin niet kunnen laten liggen of de gaten stoppen met slechte grond.

Verbod op graven van sloten binnen 8 roeden van de kruin van de dijken op zware boete. Scheidingen dijkwaarts en op de dek maken van goede hekken of glintingen, of anders met doornheggen, ter schouw van dijkgraaf en heemraden. Verboden koebochten te maken op dijk of barm of daar mest, aarde, turf of zand op te slaan of te lossen. Vervoer moet via schaaldelen en kruiwagens geschieden. Op de dijk of barm mogen ook geen stieren lopen of koeien, kalveren of hokkelingen geweid worden. Dat alles op boete en plicht tot aanhelen (zonder de grond daarvoor van de dijk te mogen nemen).

11. molens volgens reglement gebruiken.

12. geen bomen binnen 8 roeden van het buitenwater van de polder, behalve wilgenpoten als heining, waarvan dan elke vijf jaar het hait moet worden afgehakt. Geen bomen in kavel 33 en 34, behalve binnen 6 roe van de Wilsveenseweg en Potterenveen: elst of wilgen ter beschutting van de bouwhuizen, niet hoger dan 18 voet. In kavel 30-32 geen bomen binnen 30 roeden van de Wilsveenseweg, behalve elst of wilgen. In kavel 29 geen opgaande bomen behalve buiten 30 roeden oostwaarts van de Kerklaan.

13. Niemand mag water inlaten in de polder of vijvers enz. graven die dieper zijn dan de tochten. Waterinlaat via de pomp tussen kavels 4 en 5 (5 en 6), waarvan de sleutel bij molenmeesters is. Aanleg van zomerdammen (om water vast te houden) of pompen (om water uit te laten) ten strengste verboden zonder toestemming. Het water moet zijn natuurlijke loop hebben, richting molens. Voor ophouding van water voor de 20 kavels, is achter kavel 20 een duiker gelegd, die gesloten blijft tot Zoetermeerse kermis en dan pas open gaat tot half april (sleutels bij molenmeesters), tenzij de molens water nodig hebben of als er overschot aan water in de hoge kavels is "na redelijkheid".

14. voor verhoging van wegen mag klei uit de kavels worden genomen, per vierkante roede een voet diep, tegen schadevergoeding.

15. Verbod op het houden van vogelkooien en op losse ganzen.

16. Visserij in tochten en wateringen is voor de polder maar in de kavel- en heinsloten voor de aangelanden. Ongeoorloofd vissen levert een boete van 6 gulden plus verbeurte van vaartuig en wand op. Aanbrengers van stropers ontvangen het vaartuig, wand en netten en de helft van de boete.

17. Drie keer per jaar schouw van de wateringen: begin juni, begin augustus (kroostschouw) en begin oktober.

De wateringen moeten dan schoon zijn "sonder in hetselve werk nog daadelijk besig te weesen", biezen uitgesneden en opgehaald, om de andere trede vuil en kroos gebaggerd, zodanig dat her er niet weer inglijdt.

18. alle omslagen morgen morgensgelijk.

19. omslag vastgesteld door de ingelanden bij de jaarrekening. Te betalen 15 juli en 15 november aan de penningmeester.

20. ingelanden mogen dit reglement wijzigen en verklaren dat het contract tussen participanten van september 1668, voorzover niet aangepast, nog steeds geldt.

12-6-1723

Jacob van der Marel (lage) molenmeester ipv Van der Salm.

30-6-1723

Dirk van der Salm, eigenaar van kavel 20, protesteert tegen onderhoud van de kavelsloot (reglement 1723) omdat die er slecht bij ligt. De polder zal 5/6 van de herstellkosten op zich nemen.

13-11-1723

Ambacht Tedingerbroek zal worden gewezen op slechte staat van het land tegen de Landscheiding van Vallensis.

8-1-1724

Sommige zeilen ana de molens blijken slecht te zijn. De zeilmaker Christiaan van der Pelt wordt aangezegd zich aan zijn contract te houden. Bij elke molen moeten zes goede zeilen zijn.

29-5-1724

Bartholotty dijkgraaf ipv Vallensis, mr. Paulus Scheltus en Jacob de Voogt heemraden ipv Lamberti en Vermeulen.

Omslag 6 gulden.

Alle uitstaande leningen worden opgezegd en opnieuw aangegaan voor 2,75%.

10-6-1724

Alewijn Cornelisz Ouwendijk molenmeester ipv overl. Gerrit Jansz van der Vaart (hoge) en Jan Corsz van der Poel ipv Langerak (lage).

20-3-1725

Verschillende polders in Rijnland hebben DHR verzocht net zo hoog te mogen malen als de Driemanspolder, de Meerpolder en de grote Westeinderpolder. Slecht voor de polder. Van der Togt en Scheltus gaan bezwaar maken.

23-5-1725

Hendrik van der Salm en Leonard Vermeulen heemraad ipv Van der Togt en Hoogstad.

Omslag 6 gulden.

2-6-1725

Pieter Corse van der Poel molenmeester ipv Van der Marel (lage).

13-10-1725

Herniette van de Bosch, eigenaresse van kavel 15, wordt op haar verzoek uitstel verleend van het diepen van de sloten. Er stond nog een houtbosje dat pas tegen de winter kon worden gekapt en ze had geen arbeiders kunnen vinden voor het werk.

Rijnland heeft de polder aangeslagen voor 1100 morgen en volledig morgengeld, terwijl de polder 963 morgen meet en het octrooi voorziet in half morgengeld. Protest.

17-11-1725

Bode krijgt opdracht de eigenaren van bomen binnen 8 roeden van het buitenwater en van ongeknotte wilgen te wijzen op het reglement.

27-4-1726

Samen met Rijnland zal de Markseweg, die door hoog water en sterke wind was ingespoeld, worden aangevuld (Rijnland moet vier voet onderhouden, de polder de andere zijde).

Eeuwout van der Dussen, heer van Souteveen, burgemeester van Delft, eigenaar van kavel 34, wenst onderhoud van de Stompwijkseweg. Polder heeft op haar deel al verschillende schuiten puin gelost. Van der Dussen zal "gansch vriendelijk en ernstelijk" worden verzocht zijn deel voor zijn rekening te nemen.

Henriette van den Bosch te den Haag, eigenaresse van kavel 15, is door de dijkgraaf van Rijnland bekeurd met 400 gulden vanwege wilgen binnen het hek langs de Voorweg. Zij betwist zijn jurisdictie. Het verzoek wordt gedrukt en onder ingelanden verspreid voor de volgende vergadering.

22-5-1726

Pieter Gerritse van Dijk komt met volmacht van zijn schoonmoeder Grietje Cornelisse Oosterwijk wed. Gerrit van der Vaart, ter vergadering.

Harald Johan Pels en Pieter Reynard te Den Haag heemraden ipv Scheltus en De Voogt.

Omslag 6 gulden.

Dijkgraaf en heemraden gaan naar de Staten om de keur van de polder te verdedigen tegen die van Rijnland (op verzoek Henr. van den Bosch).

1-6-1726

Jan Abrahamse van der Velde (hoge) en Arent Klaasse Prins (lage) molenmeesters ipv Ouwendijk en Van der Poel.

4-6-1727

Leonard Vermeulen heeft Haagse volmacht van Philips Hoefft heer van Oyen enz.; Hugo van Rijk heeft Haagse volmacht van mr. Leonard Verboom; Johan Bacherus te Leiden heeft volmacht van mr. Francois Adriaan Steengragt, schepen en raad van Middelburg; de penningmeester toont een volmachtbrief van juffrouw F. de St. Maurice, eigenaresse van kavel 33.

Hendrik van der Salm dijkgraaf ipv Bartholotti; Lamberti en Eeuwout van der Dussen heemraden ipv Van der Salm en Vermeulen; Vermeulen wederom voor een jaar ipv afgetreden Pels.

Omslag 8 gulden.

8-11-1727

Van der Salm en Lamberti wijzen de zes molenaars op hun plichten.

Andere zaken uitgesteld tot het voltallige college bijeen komt in Den Haag.

28-11-1727

Notaris Cornelis Knol, zoon van Simon, na diens overlijden als penningmeester aangesteld tot mei a.s.

Cornelia Ariense Bronsvelt, verlaten echtgenote van Pieter Jansz Peet, bedienaar van de tol, mag op verzoek met haar schoonzoon Arij Gordijn de huur of pacht van het huis aan de Kostverlorenweg overnemen.

9-6-1728

Omslag 8 gulden.

Bartolotti en mr. Otto Scheltus heemraden ipv Vermeulen en Renard.

Cornelis Knol definitief tot penningmeester aangesteld.

Wouter Binkhorst heeft Haagse volmacht van zijn broer Pieter; Joost Kerkhoven idem van Aart Bosch; mr. Laurens Vermaten idem van juffrouw Françoise de St. Maurice; mr. Otto Scheltus heeft mede volmacht van zijn vader mr. Paulus Scheltus.

12-6-1728

Met Bastiaan van der Salm overeengekomen dat de polder de gehele tocht langs de Hogeveenseweg zal onderhouden in ruil voor de gehele visserij ipv 2/3.

Joost Govertse Kerkhoven (hoge) en Pieter van Veen (lage) molenmeesters ipv Van der Velden en Prins.

26-6-1728

Willem Beilaart te Den Haag staat borg voor de penningmeester.

Arij de Groot heeft tegen het reglement dijk afgegraven in kavel 14. De dijkgraaf mag procederen.

28-8-1728

Beweiding Hogeveenseweg of Middelweg wordt publiek verhuurd voor 3 jaar aan Jan van der Marel.

Visserij voor 3 jaar verhuurd.

Aanbesteding zeilmakerij, omdat het contract met Corstiaan van der Pelt eind september afloopt, aangehouden.

23-9-1728

Zeilmakerij en onderhoud voor 10 jaar aanbesteed aan Gillis den Bergh, meester zeilmaker te Delft voor 340 gulden per jaar.

De stad Delft eist haverpacht van vier percelen onder Pijnacker, destijds voor de bedijking gebruikt. De pacht stond bekend ten laste van mr. Abraham Maartense Hoogenhoek, Clock te Gouda, de ontvanger Johan Thierens en Philips Doublet heer van St. Anneland. Afgekocht voor 88,10,12.

Erfgenamen wijlen penningmeester Simon Knol hebben nog omslag sinds 1723 te vorderen van juffrouw Lloyd aangaande kavel 17. Krijgen verlenging van de termijn van parate executie met 6 maanden.

9-10-1728

Arij de Groot verzoekt de gerechtelijke procedure te stoppen. Akkoord na inspectie ter plekke, mits hij de dijk beschoeit op 5 voeten vanaf zijn huis en op kruinhoogte brengt, binnen 5 weken plus de reglementaire boete.

Johan van der Sloot, wonende in kavel 11, heeft met want in de verhuurde Middeltocht gevist. De bode snapte hem en Van der Sloot geeft zijn vergrijp toe. Zes gulden boete en want verbeurd verklaard.

13-11-1728

Theodorus van Theylinge wordt toegestaan twee nieuwe lanen met opgaande jonge bomen aan te leggen zoals zijn middellaan vanaf de Voorweg tot de Middeltocht, mits de bomen niet verder komen dan de huidige.

De bode zal gaan aanzeggen dat voor de aanstaande schouw op iedere kavel een heinsloot ter lengte van de gehele kavel moet zijn, ook door de Groeneweg heen, mocht dat nog niet zo zijn.

23-9-1728

Rapport inzake de vordering van achterstallige omslag op juffrouw Lloyd:

Gerrit van der Soest, soll. mil. te Den Haag, vertegenwoordiger van Agneta Augier, weduwe van wijlen penningmeester Simon Knoll en voogd over de minderjarige erfgenamen van Simon, alsmede Cornelis Knoll, mede voor zijn zus Cornelia eisen nog steeds 854,11,12 van inmiddels wijlen Godefrida Maria Lloyd wegens polderomslag 1724-1727. De boedel is eigendom van Theodorus Daversman, predikant te Zoetermeer, die wel wilde betalen als de kavel verkocht zou zijn. Dat gebeurde niet en Daversman deed voor het gerecht van Zoetermeer afstand van de boedel, zodat deze onder beheer van de schout mr. Allard van der Duyn kwam. Inschakeling van de dijkgraaf van Rijnland leverde op dat het Hof van Holland bevoegd zou zijn. De commissarissen van het hof, Johan de Mauregnault en Adriaan van der Mieden, stellen voor de boedel door schout en schepenen van Zoetermeer bij preferentie van schuldeisers te laten verdelen. Driemanspolder wil die kosten niet maken en stelt voor de kavel gewoon te verkopen waarbij koper de lasten op zich neemt. Uiteindelijk betaalt de schout als boedelbeheerder de omslag en is de zaak rond.

12-4-1729

Omdat Jacob Fransse Berkhout de halve kavelsloot tussen kavel 24 en 25 niet behoorlijk wil onderhouden, wordt dit werk openbaar aanbesteed op kosten van hem.

De bode zal de gebruiker van kavel 24 aanzeggen om zijn kanten recht te trekken en de sloot uit te diepen.

De bode zal Krijn de Bruin aanzeggen dat hij de gaten in de dijk moet dichtten.

De lening van 2000,- van de erfenamen van mr. Jacob Hensbroek tgv Gerard van Aken is overgenomen door de heer van Zouteveen.

1-6-1729

Omslag 6 gulden.

Theodorus van Teylingen en mr. Laurens Vermaten heemraden ipv Lamberti en Van der Dussen.

Mr. Laurens Vermaten heeft volmacht van zijn schoonvader Jacob de Voogt.

Penningmeester Cornelis Knoll heeft Utrechtse volmacht van Adriaan Jan Bartolotti van den Heuvel, heer van Rijnenburg

Cornelis Segbroek heeft volmacht van G.W. baron van Schwartzsenberg en Hohenlansberg.

11-6-1729

Arent Klaasse Prins (lage) molenmeester ipv Jasper Dirksz Langerak.

20-8-1729

Ewout Koot, gebruiker van kavel 31, mag de wilgenpoten aan de voet van de Wilsveenseweg behouden.

Pieter Gerritsz van Veen, eigenaar van kavel 30, mag de elzen tot beschutting van zijn huis aan de voet van de Wilsveenseweg houden, mits niet hoger dan 14 voet.

Jan van der Poel, eigenaar van kavel 21, mag zijn brug over de kavelsloot tussen de Hogeveenseweg en kavel 21 vervangen door een aarden dam met stenen riool.

12-11-1729

Johannes Aartse Bos, eigenaar en bewoner van kavel 12, mag de iepen rondom zijn bouwhuis en aan de voet van de dijk omhakken, mits de wortels niet te veel uithalende.

Pieter Gerrits van der Veen, eigenaar kavel 30, mag zijn gekochte land in kavel 27 verbinden met kavel 30 door een hoofd met losse vlonder in de dwarsloot.

De 1 morgen 300 roe Landscheiding, verhuurd aan Crijn de Bruyn, is wederom verhuurd voor 5 jaar aan Jacob Jansz Coole voor 25 gulden per jaar.

4-3-1730

Met Rijnland is overeengekomen dat de polder met ingang van 1724 voor 1000 morgen wordt aangeslagen (zie 13-10-1725).

De Landscheiding is bekeken en de bode zal de ambachtsbewaarders van Tedingebroek en Leonard Vermeulen aanzeggen te repareren.

Arent en Aris Prins, eigenaren van kavel 23, wordt toegestaan de achtertocht van de kavel zodanig te houden dat het water naar de molens kan lopen en hem niet volgens keur uit te diepen vanwege de vele wellen.

Crijn de Bruin te Nootdorp, sinds kort eigenaar van een deel van kavel 27 en sinds 14-4-1684 (schepenakte Zoetermeer) eigenaar van een stuk Landscheiding daarnaast, mag een hoofd in de achtertocht van de polder maken als uitpad. Onder geen beding een koebocht binnen de polder.

Margrita van Leyde, wed. Jan Reynard, mag de wilgenpoten van haar gebruiker aan de Wilsveenseweg laten staan tot wederopzegging en mits niet hoger dan 14 voet "op poene dat deseelve boomen aanstonts sullen moeten worden uitgeroeit".

31-5-1730

Omslag 8 gulden per morgen.

Van der Salm aangehouden als dijkgraaf, mr. Otto Scheltus aangehouden als heemraad en Jacob van der Dussen, heer van Oost Barendrecht heemraad ipv Bartolotti.

Penningmeester heeft volmacht van Theodorus van Teylingen.

3-6-1730

Aart Bosch in het hoge en Jan van der Marel in het lage molenmeesters.

18-11-1730

Ary Bos, eigenaar en bewoner van kavel 9, mag de elzen en iepen aan de rand van de dijk omhakken, mits de wortels niet te veel uithalende.

6-6-1731

Omslag 8 gulden.

Bartolotti en Willem Snellen heemraden ipv Van Teylingen en Vermaten.

Commies Pieter van der Cragt heeft volmacht van Jacoba Scheltus, wed. Leonard Vermeulen.

Willem Snellen, koopman te Rotterdam, toont transportakte van kavel 11 aan hem door Pieter Binkhorst.

9-6-1731

Jan Corsz van der Poel molenmeester in het lage ipv Prins.

17-11-1731

Timmerman mag een molenas kopen.

Tol van het hek voor 5 jaar verhuurd aan Ary Gordijn en zijn vrouw voor 500,- per jaar ingaande 1-5-1732 (akte bij notaris Knoll te Den Haag, zoals vele polderakten).

Dingenaar Jansz Blank, 83 jaar, is uit zijn bovenmolen aan de Kostverlorenweg gevallen "sonder hoopes van herstelling". Hij krijgt vanwege 47-jarige dienst een pensioen van 50 gulden per jaar. Na onderzoek van verschillende sollicitanten is Jan Jansz Quant aldaar tot molenaar aangesteld, mits jaarlijks 20 gulden van zijn traktement afstaande aan Blank.

28-5-1732

Omslag 8 gulden.

Mr. Isaac Scheltus en Pieter van der Cragt heemraden ipv Otto Scheltus en Van der Dussen.

Mr. Isaac Scheltus heeft ipv Otto Scheltus volmacht van zijn vader mr. Paulus Scheltus.

Tekenen 20 personen, waaronder zo te zien 13 boeren en 7 landheren.

31-5-1732

Ary van den Bosch (hoge) en Leendert Quant (lage) molenmeesters ipv Bosch en Van der Marel.

20-8-1732

Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland zeggen Tedingebroek voor de zoveelste keer aan, op verzoek van de polder, om hun Landscheiding de minimale breedte van 10 gaarden vanaf de kruin te laten houden.

27-5-1733

Omslag 6 gulden.

Van der Salm aangehouden als dijkgraaf, Willem Snellen opnieuw heemraad, Theodorus van Teylingen heemraad ipv Bartolotti.

Getracht zal worden bij de Staten voortzetting (5 jaar) van vrijdom half Rijnlands morgengeld te krijgen.

1-6-1733

Pieter van Veen (lage) molenmeester ipv Jan Corsz van der Poel.

Ary van den Bosch, timmerman van de polder, aangesteld tot fabriek zonder traktement maar op onkostenvergoeding.

Frans van Kuik, gebruiker van de kavel van de vrouwe van Zouteveen, mag een pomp leggen door de Kulkkade van de ondermolen aan de Kostverlorenweg, gesloten met een slot.

De boedel van wijlen de penningmeester, en ook de tegenwoordige penningmeester, hebben een aanmerkelijke vordering op Bartolotti, eigenaar van kavel 10. Penningmeester wenst gerechtelijke executie maar zal vooralsnog een brief sturen.

20-6-1733

Bartolotti wordt uitstel van betaling toegestaan.

Lijst van de zomerdammen: tussen kavels 1-2 t/m 19-20, alle op of achter de Groeneweg. Op vier voet breed houden en 8 duim hoger dan de duiker.

26-9-1733

Bartolotti heeft betaald t/m 1727. De penningmeester mag nu beslag leggen, maar niet voor de schouw van 14 november a.s. en zal eerst nog een brief naar Utrecht sturen.

14-11-1733

Bartolotti verschijnt in persoon en verkrijgt uitstel tot 1 maart 1734.

19-3-1734

Bartolotti krijgt uitstel tot 24 april.

1-5-1734

De rekening zal (als vanouds) gedaan worden op 26 mei in het huis van Van Hasselt, in de Swaan te Leidschendam.

Bartolotti krijgt voor het laatst uitstel tot 10 mei.

26-5-1734

Omslag 5 gulden.

Scheltus en Van der Craght aangehouden als heemraden.

Dijkgraaf en heemraden wordt verzocht te bewerkstelligen dat de hele verponding op de huizen evenals die op de landen half mag zijn (volgens octrooi).

5-6-1734

Hendrik Goverts Kerkhoven (hoge) en Leendert van der Drift (lage) molenmeesters ipv Bosch en Quant. De bode van Rijnland heeft Bartolotti gedagvaard en inmiddels is t/m 1730 betaald. Lopende jaar afwachten. Willem Snellen, eigenaar van kavel 11, mag een pomp door de Voorweg en dijk van de polder leggen ter breedte van 2 ¼ duim over het kruis, waardoor het buitenwater van zijn laan in de sloot en zo in de Voortocht zou kunnen lopen.

19-6-1734

Dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland staan de polder toe hun stenen brug over de uitwatering van de bovenmolen van de Kerklaan naar Wilsveen op de Stompwijkseweg te repareren en daarvoor een dam in de Stompwijksewatering te leggen en om een pomp door de Voorweg heen te leggen om de sloot langs de noordwestzijde van de laan van kavel 11 van water te voorzien.

1734

Driemanspolder verzoekt Rijnland vrijdom van morgengeld. De droogmaking van de kavels heeft ongeveer 20.000 per kavel gekost en de verhuur brengt per kavel niet meer dan 600 gulden per jaar op. Vrijdom van Rijnlands morgengeld toegekend in een tijd dat er geen extra belastingen waren maar door de oorlog van 1672 is de polder direct aangeslagen voor de buitengewone 100^e penning. De tienjarige vrijdom van het halve morgengeld loopt dit jaar af. De polder is "diep gekeldert leggende" dus extra molenonderhoud. Daar komen nog eens de verponding van de bouwhuizen, de reparaties en de kommerlijke staat van de gebruikers bij, waardoor de eigenaren dreigen bankroet te gaan. Vrijdom van half morgengeld voor nog eens 10 jaar toegestaan.

5-2-1735

De Landscheiding bij kavel 17 is door het hoge buitenwater ter breedte van 10 roeden doorgebroken. De fabriek was direct met een groot aantal arbeiders het gat gaan afdammen maar toch liep het water van 's middags tot de volgende dag 's avonds "in groote meenigte" de polder in. Nootdorp aangezegd hun Achtereweg, zijnde de kade met Tedingerbroek in orde te maken, anders dat op kosten van Nootdorp te laten doen. Het water in Tedingerbroek stond 14 duim hoger dan in Nootdorp. Dijkbewaking voor acht dagen in te stellen, elke dag 4 man, te beginnen met de eigenaren van kavel 1-4. De bode Cornelis Bakker krijgt voorlopig 275,- om de arbeiders te betalen. Delfland kan een verzoekschrift verwachten.

7-4-1735

Op 14 maart is een verzoek aan Delfland gedaan, dat besluit uitstelde tot 7 april. Driemanspolder daar op bezoek en de heren komen inspecteren (7 mei geschied). Voorts besloten alle houtwerk uit de aandamming te verwijderen en publiek te verkopen en de dijk aan te helen met aarde.

30-4-1735

Aanbesteding van dijkwerk in 10 afgepaalde percelen, aangenomen als volgt:

1. 38 roeden lang, Jan Klaasz Backer voor 4,14 / roe

2-3. 22 en 30 roeden, idem, 2,- / roe

4-5. 18 en 12 roeden, idem, 2,9 / roe

6. 12 roeden, Johannes Bos, 0,16 / roe

7-8. 22 en 22 roeden, Harmen Vrijsters, 3,- / roe

9-10. 30 en 37 roeden, Jan Jacob van de Graaf, 2,10 / roe

Fabriek Ary van den Bosch en bode Cornelis Backer zullen voorts nog drie partijtjes achter kavels 5, 16 en 25 afpalen een aanbesteden.

18-5-1735

Omslag 6,-.

Van Teylingen en Snellen aangehouden als heemraad.

21-5-1735

Jan Corsse van der Poel molenmeester in het lage ipv Van Veen.

22-8-1735

Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland verwachten de Driemanspolder op 1 september op de rechtdag. Ze moeten een kaart leveren van de Landscheiding, de hoefslagpalen op de dijk zullen gelden als limiet- of scheidpalen en veranderingen aan de dijk moeten voortaan geschieden met goedkeuring van Delfland, o.a. volgens besluit van Rijnland dd. 12-2-1674.

29-10-1735

Hogeveenseweg beweiding opnieuw verhuurd aan Jan Corsse van der Poel voor 10 jaar, ingaande kerstmis, voor 30,- per jaar.

Dijkgraaf Hendrik van der Salm mag de beukenbomen bij zijn bouwhuis op kavel 26 uitroeien en herplanten, mits de dijk niet beschadigende.

12-11-1735

Wilgenbomen ter wederzijden van de Hogeveenseweg verkocht voor 186,19.

Er is kwestie over de eigendom van de Landscheidingsgrond, vooral achter kavel 18 en 19. Van de eerste polderkaart van Klinkert zal een kopie worden gemaakt, zodat controleur Bloteling van Delfland de juiste grootte van de Landscheiding vanaf de Achtertocht zal kunnen bepalen.

18-2-1736

Na voorgaand overleg zijn dijkgraaf en heemraden vandaag naar de middelmolen aan de Kerklaan gegaan en hebben daar Job van Dijk als molenaar op twee dagen ontslagen omdat hij zich "niet behoorlijk in zijn dienst quam te gedraagen". Leendert van der Speck aangesteld als molenaar.

10-5-1736

N. van Zambeek, bode van Rijnland, krijgt 4 ducats voor "gedaane dienste en vigilantie" ten tijde van de zware stormwind op 19-1-1735.

Adriaan Hoogop, secretaris van Zoetermeer, heeft voor de volgende vergadering Utrechtse volmacht van Geertruyd Cornelia Bartholotti van den Heuvel, vrouwe van Rhijnenburg.

30-5-1736

Omslag 5 gulden.

Van der Salm als dijkgraaf en Scheltus aangehouden als heemraad, Jacob Pompe van Meerdervoort heemraad ipv Van der Craght.

Burgemeesters van Leiden willen de staal of stukje land in de Starrevaartspolder aan de Stompwijkseweg overnemen, hetgeen de huurder van de tol tot nu toe heeft gehuurd voor 4 gulden per jaar. Akkoord.

4-6-1736

Cornelis Knoll, de penningmeester, zal op 5 juni aan de Leidschendam het stukje land aan de Stompwijkseweg transportereren voor 80 gulden.

9-6-1736

Pieter Corsse van der Poel (hoge) en Sijme Jasperse Langerak (lage) molenmeesters ipv Kerkhoven en Van der Drift.

Simon Langevelt, metselaar aan de Leidschendam, heeft het maken van een stenen achterloop aan de bovenmolen aan de Kerklaan aangenomen voor 19 en een halve stuiver per 1000 stenen.

3-11-1736

Hendrik Govertse Kerkhoven, eigenaar kavel 3, en Jacobus Verboon, eigenaar kavel 8, moeten hun deel Middeltocht verbreden tot 18 voet, hetgeen niet geschied is ondanks aanzegging.

29-5-1737

Omslag 9 gulden.

Van Teylingen aangehouden als heemraad, Pieter van der Craght heemraad ipv Snellen.

1-6-1737

Leendert Quant (lage) molenmeester ipv Jan Corsse van der Poel.

Land en water in Tedingebroek, gekocht van Dirk van der Mey, verhuurd aan Jacob Jansse Koole voor 5 jaar, ingaande kerstmis, voor 22,10 per jaar.

3-8-1737

Rijnland stemt toe in de reparatie van de beschoeiing van de bruggen in de Stompwijkseweg over de kolken van de molens aan de Kerklaan en Kostverlorenweg.

7-9-1737

Bastiaan van der Salm en zijn zoon Jan, eigenaar van kavel ... zijn door schout en schepenen van Zoetermeer gedagvaard wegens overhangende takken op de dijk aan de Voorweg. Van der Salm beweert dat Zoetermeer niet bevoegd is en dijkgraaf en heemraden zijn dat met hem eens. Bijeen in het buitenhuis van Snellen ontvangen zij Jacob du Mee, heer van Zoetermeer, die belooft de zaak te regelen, afsluitend met een glas wijn. Driemanspolder en Zoetermeer komen overeen voortaan zoveel mogelijk tegelijk de wegen en dijken te schouwen, zodat geen onduidelijkheid meer kan ontstaan. Visserij in de tochten voor 6 jaar in vijf partijen verhuurd.

19-10-1737

In herinnering wordt de bedijking van 1668 gebracht en het bestuur (tot 1675) door drie commissarissen, waardoor de polder "waarschijnlijk de naam van de Driemanspolder heeft gekregen". Niet alleen de eerste ondernemers, commissarissen en uitvoerders van dat imposante werk "verdienen geroemt en geprezen te werden" maar ook hun opvolgers, "hebbende deese polder met soo veel beleid, trouwe en vigilantie, soo door het maaken van goede reglementen, en neemen van heilsaame resolutien als door het bevorderen van de successive octroien van vrijdom voor deese polder, voorsigtelijk geregeert en bestuurt. Dijkgraven en heemraden "zijnde meest alle geweest van gedistingueerde rang of qualiteit" worden met naam en benoemingsjaar genoemd.

Mr. Isaac Scheltus, heemraad, heeft zijn "bijsondere agtinge, geneegentheid en genereusheid voor het welzijn van deese polder doen blijken" door aan te bieden om de resoluties van de polder op eigen kosten te doen drukken. Het voorstel wordt met genoegen aangenomen en dijkgraaf Van der Salm heeft "met sijne gewoone naarstigheit en goed beleid" de papieren van de polder op orde gebracht. De heemraden wensden de dankzegging aan drukker en dijkgraaf vastgelegd te zien met verzoek om dit achterin het te verschijnen boek op te nemen. Onder toewensing van Gods zegen over "haare persoonen en handelingen en voor het overige wil den Hemel ook gebeden zijn, deese polder onder derselver meededirectie nog lange te conserveeren en meer en meer doen floreeren onder het opsigt van sulke wijze en voorsigtige bestuurders. De heemraden zullen eveneens pogen hun "geringe vermoogens ten dienste deeses polder op te offeren en te besteeden".

w.g. Pompe, Van Teylingen en Van der Cracht.

11-10-1737

"Ordre op het drinken van des polders glas"

Zekere bokaal of glas is ontvangen met de spreuk: "sex rapido cursu vigiles, tres ordine servant". eenieder die uit het glas op de onderlinge vriendschap en het welvaren van de polder zal drinken, moet dit met zijn handtekening en een vers of spreuk bevestigen.

BIJLAGEN

Participanten in de droogmaking 1668

De namen zijn opgenomen in de stemvolgorde zoals vastgesteld in 1669-1670. Achter de namen staan de aan hen in 1675 toegewezen kavelnummers. Diegenen zonder kavelnummers hebben blijkbaar hun aandeel tussen 1669 en 1675 van de hand gedaan. Onderaan de lijst zijn de zes personen opgenomen, die hen vervangen hebben. Participant Jacobus Thierens, genoemd in 1668, komt abusievelijk niet voor in de stemlijst van 1669 maar krijgt wel een kavel toegewezen in 1676. Cornelis Quack was er niet bij in 1668 maar heeft zich blijkbaar ingekocht. Hij komt namelijk wel voor op de stemlijst van 1669.

mr. Aalbregt van der	Graeff	25	raad en burgemeester van Delft
mr. Zacharias	Beresteyn van Hofdyk		raad en burgemeester van Delft; 1673: aandeel van de hand gedaan
mr. Gerard van	Swaenswijk		raad en burgemeester van Leiden
mr. Florus	Cant	7	raad en burgemeester van Gouda
mr. Arent van der	Dussen	11, 27	pensionaris van Delft
Jacob	Briel	17, 31	raad en schepen van Delft
mr. Diderick van	Leyden van Leeuwen	33	raad en schepen van Leiden
mr. Jacob van der	Tocht	18, 28	raad en secretaris van Gouda, 1 ^e commissaris
Maria Cornelisdr. van	Santen, wdv dr. Johan van Blinkvliet		burgemeester van Delft
mr. Maarten	Hogehouck	12	1675: Arend Maartens Hogehouck [Delft]
mr. Herman van der	Meer	10	raad en burgemeester van Leiden [1671: heer van Hoogeveen, oud-burgemeester], 1 ^e commissaris
mr. Jacob van der	Graeff		raad en schepen van Gouda
Hugo 's-	Gravesande	4	[Delft]
mr. Johan van der	Dussen	2	raad en schepen van Delft, 1 ^e commissaris
mr. Pieter van	Burgersdijk		raad en pensionaris van Leiden
Dirck	Kant	6	ontvanger te Gouda, 1675: weduwe van Diederik Kant
Cornelis	Bogaert	8, 19	
mr. Jacob van der	Houven	5, 23	raad en burgemeester van 's-Gravenhage
mr. Francois	Meerman		secretaris van Leiden
Johan	Clock	14	
Anna van	Nes wdv mr. Gerard van Hoogeveen	1	secretaris van Leiden
Jacobus	Thierens	15	ontvanger
dr. Cornelis	Quack	29, 30	burgemeester van Vlaardingen
dr. Adriaan	Quack	20, 24, 32	penningmeester van de dijkage
<i>deelnemers na 1669:</i>			
Johan van der	Meer	3	ontvanger, vermeld 1675
Margaretha de	Bie	9	vermeld 1673
mr. Abraham	Hogehouck	13, 21	vermeld 1675
Philips	Doublet, heer van Sint Annaland	16	vermeld 1670
Pieter van	Ruyven	22	vermeld 1673
mr. Jacob	Vallensis	34	vermeld 1675
Frederik van	Liere, ambachtsheer van Zoetermeer	26	wordt in 1678 eigenaar van kavel 26, die voor die tijd gemeenschappelijk was

Eigenaren van de kavels 1675-1737		
De gegevens zijn ontleend aan Archief Plaatselijk bestuur Zoetermeer, Rechterlijk archief nrs. 179-180 en aangevuld met informatie uit het verpondingskohier 1731 (Archief Financie van Holland nr. 497) en enkele gegevens uit het bewerkte boek.		
kavelnummer	jaar	eigenaar
1	1675	Anna van Nes, weduwe van mr. Gerard van Hoogeveen
1	1687	mr. Gerard Bikker van Swieten, heer van Swieten, raad der stad Amsterdam (Cornelis B. van S. 1684 al ingeland)
1	1728	Joost Govertse Kerkhoven (kohier 1731: boerderij gesloopt 1750)
2	1675	mr. Johan van der Dussen
2	1695	Elisabeth Paau, weduwe van Dirk van der Dussen en Salomon van der Heul
2	1707	Salomon van der Heul
2	1728	Adriaan van der Heul
2	1730	Hendrik Langelaan
3	1675	Herman van der Meer, heer van Hoogeveen, burgemeester van Leiden
3	1675	Johan van der Meer, ontvanger gemenelandsmiddelen van Leiden en Rijnland
3	1688	Agneta Jacoba Jansdr van der Meer (geh. met mr. Rippert van der Velde, die ondertekent als ingeland in 1712?)
3	1725	mr. Leonard Verboom, advocaat te Den Haag, gehuwd met Anna van der Burg, dochter van Agneta Jacoba van der Meer
3	1729	Hendrik Govertse Kerkhoven
4	1675	Hugo 's-Gravesande, burgemeester van Delft
4	...	Margaretha Hoogenhoek, weduwe van Gidho 's-Gravesande, oud burgemeester van Delft
4	1711	Gerrit Jansz van der Vaart
4	1732	Vrank Gerritsz van der Vaart en voor ¼ Geertje Cornelis Oosterwijk, weduwe van Gerrit van der Vaart
5	1675	mr. Jacob van der Hoeven, burgemeester van Den Haag
5	...	erfgenamen van mr. Jacob van der Hoeven, erfgenamen van Marcus van der Hoeven en mr. Jacob van der Hoeven, heer van Heeswijk en Dinther, schepen van Den Bosch
5	1727	Aart Jansz Bosch
6	1675	Catharina Bonsers, weduwe van Diederik Kant
6	1676	Adrianus Quack
6	1682	Matheus (van) Poelenbergh
6	1687	Dirck Jacobusz Hensbroeck, later zijn weduwe Annetje Heulsloot
6	1723	Pieter Corsz van der Poel
7	1675	mr. Floris Kant, oud-burgemeester van Gouda, namens de kinderen Perseval
7	1676	kinderen van Meyndert Adriaan Perseval (gouverneur van Hulst) als erfgenamen van Maria de Perseval
7	voor 1718	Elisabeth de Voogt
7	voor 1729	Jacobus de Voogt (1729 heeft mr. Laurens Vermaten volmacht van zijn schoonvader JdV; 1731 verhuurd aan Hendrik Visser)
7	1733	Jan van der Salm en Marijtje van der Salm, weduwe van Leendert van der Meer
8	1675	Cornelis Bogaart
8	1688	Pieter Gerritsz Wol
8	1706	Abraham Corstiaansz van Alphen
8	...	erfgenamen van Abraham van Alphen, waaronder Corstiaan van Alphen, schout van Moerkapelle en Wildevenen
8	1736	Jacobus Verboon
9	1675	Margaretha de Bije (1673 al participant)
9	...	Adriaan Steengracht, gehuwd met enige dochter van Margaretha de Bije
9	1711	Francois Adriaan Steengracht (Adriaansz), Middelburg
9	1717	Adriana Elisabeth de Huijbert van Evertswaart, weduwe van mr. Francois Adriaan Steengragt, schepen van Middelburg
9	1730	Arij Aartsz Bos (1731: verhuurd aan de erven Arent Swanenburg)
10	1675	mr. Herman van der Meer

10	1693	Adriana van der Meer
10	1703	Aelbert van der Meer
10	1714	Adriaan Jan Bartholotti van den Heuvel, heer van Rijnenburg, gehuwd met Eva Aelbertsdr van der Meer (kohier 1731: het buitenhuis gesloopt in 1747, de boerderij verhuurd aan Jan Abrahams van der Velden)
10	voor 1736	Geertruyd Cornelia Bartholotti van den Heuvel, vrouwe van Rijnenburg, gehuwd met Willem van Weede. heer van Lutteke en Weede, ritmeester
11	1675	mr. Arent van der Dussen
11	1684	Willem Post
11	...	Cornelis van den Broeck (kohier 1731: het buitenhuis gesloopt in 1762, de boerderij verhuurd aan Leendert van der Drift)
11	...	Pieter Binckhorst
11	1731	Willem Snellen
12	1675	Arend Maartensz Hoogenhoeck
12	1679	Anthonie Weveringh van Holy
12	1715	Cornelis Weveringh
12	1719	de vijf kinderen van Adriaan Weveringh, zoon van mr. Anthonie Weveringh, heer van Holy, burgemeester van Delft
12	1729	Johannes Aartsz Bos
13	1675	mr. Abraham Maartensz Hoogenhoeck, Delft, later zijn weduwe
13	...	mr. Willem Nicolaasz van Assendelft
13	1723	Pieter, Arij en Cornelis de Groot, zoons van Jacob de Groot
13	1728	Cornelia Jacobs de Groot, later gehuwd met Gerrit Maartensz van der Meer
14	1675	Johan Clocq, later zijn weduwe Maria de Swaen
14	1684	Cornelis Corstiaansz de Rijcke
14	1717	Dirck Rokusz Langerack
14	1723	Pieter en Arij, zoons van Jacob de Groot
14	1728	Arij Jacobsz de Groot
15	1675	Jacob Thierens
15	1678	Hendrick Thierens, advocaat Hof van Holland, burgemeester van Naarden (1684 tekent Johan Thierens als ingeland)
15	1693	Margaretha Thierens, gehuwd met Johan van den Bosch
15	...	Henriette van den Bosch, dochter van Johan
15	1728	mr. Theodorus van Teijlingen, vroedschap te Rotterdam (kohier 1731: buitenhuis en boerderij, de boerderij verhuurd aan Cornelis Jaspers Langerak)
15	1741	Pieter Bos den ouden
16	1675	Philips Doublet, heer van Sint Annaland (1670 al participant)
16	1726	Philips Hoeffft, heer van Oyen, kleinzoon van Philips Doublet
16	1729	Pieter Gerritsz van Dijk
17	1675	Jacob Briel (in 1685 treedt Lloyd op met volmacht van mw. Briel)
17	1690	Godfroid Lloijd, gehuwd met Maria van Kinschot (of was zij gehuwd met Cornelis L. Lloijd?)
17	1719	Jacoba Clara en Godfrida Maria Lloijd
17	1729	Cornelis Visser en Maarten van Straaten
18	1675	mr. Jacob van der Togt
18	...	kinderen van Jacob van der Togt (kohier 1731: buitenhuis en boerderij, de boerderij verhuurd aan Alewijn Cornelisz Oudendijk)
18	...	A.H. Metelerkamp
19	1675	Cornelis Bogaert
19	1680	Isack Korff
19	1687	Wouter Korff
19	1693	Isack Korff Wouterz
19	1703	Gerbrand Korff Isackz
19	...	Thomas de Bijde
19	...	Job van der Kerff
19	1708	Jan den Beer
19	...	Jacoba Maria van der Does, gehuwd met Francois Joseph Lamberti, erfgename van Jan den Beer, Gouda (kohier 1731: buitenhuis en boerderij, beide in 1752 gesloopt, de boerderij herbouwd)
20	1675	Adriaan Quack
20	1682	Gerard Putmans

20	1698	Jacob Quina en Jacob Danckers, erfgenamen van Putmans
20	1704	Jacob Danckers voor het geheel na overdracht door Anna Quina wdv Cornelis Danckerts en Adriana Quina, zusters van Jacob Quina
20	1718	Dirck Bastiaansz van der Salm
21	1675	Arent van der Dussen
21	1686	Johan van den Bosch
21	1720	Henrietta van den Bosch te Den Haag, erfgename van Margaretha Thierens en Johan van den Bosch
21	1727	Jan Corsz van der Poel
22	1675	Pieter van Ruyven
22	1679	Pieter van Wesep (Weesp)
22	1701	Agatha van Wesep, gehuwd met Cornelis van Campen
22	1703	Agatha van Campen, dochter van Cornelis
22	1703	mr. Cornelis van Campen, vader van Agatha, advocaat te Leiden
22	1722	Jacob Roelen van der Marel en Joost Kerkhoven
22	1728	Jacob Roelen van der Marel en Jan Jacobsz van der Marel
23	1675	mr. Jacob van der Hoeven, burgemeester van Den Haag
23	...	erfgenamen van mr. Jacob van der Hoeven, erfgenamen van Marcus van der Hoeven en mr. Jacob van der Hoeven, heer van Heeswijk en Dinther, schepenen van Den Bosch
23	1727	Arent en Aris Prins
23	1731	Leendert Jansz Quant, gehuwd met Maartje Claas Prins
24	1675	Adriaan Quack
24	1682	Johan Thierens, raad en oud-schepenen Delft
24	1721	mr. Pieter Hoogstat (kohier 1731: buitenhuisje, gesloopt in 1747, boerderij verhuurd aan Leendert Kwant)
24	1732	Leendert Hendriksz van der Drift
25	1675	mr. Aelbrecht van der Graeff
25	1681	Jacob Aelbrechtsz van der Graeff
25	...	mr. Jacob van der Hoeven, heer van Heeswijk en Dinther
25	...	erfgenamen Van der Hoeven: Jacob van der Hoeven jr., heer van Heeswijk en Dinther, Agatha van der Hoeven, gehuwd met Cornelis Speelman, heer van Nieuwland, Anna Magdalena van der Hoeven, gehuwd met Jacob Jan Cosson
25	1730	mr. Jacob Jan Cosson (kohier 1731: verhuurd aan Huijbert van der Burg)
25	1733	Symon Langerak
26	1675	gemeenschappelijk
26	1678	Frederik van Liere, ambachtsheer van Zoetermeer
26	1697	Willem van der Salm
26	...	mr. Willem van der Salm, advocaat Hof van Holland en Franciscus van der Salm, schout van Acquoy, zoons van wijlen Hendrik van der Salm, procureur (kohier 1731: verhuurd aan Simon Jaspers Langerak)
26	1741	Alewijn Oudendijk (huurde eerst kavel 18)
27	1675	mr. Arent van der Dussen
27	...	Jacob van der Dussen
27	...	Jacob van der Houven, heer van Dinther
27	...	erfgenamen Jacob van der Hoeven: Jacob van der Hoeven jr., heer van Heeswijk en Dinther, Agatha van der Hoeven, gehuwd met Cornelis Speelman, heer van Nieuwland, Anna Magdalena van der Hoeven, gehuwd met Jacob Jan Cosson
27	1730	acht verschillende eigenaren
28-34		de eigenaren van de kavels 28-34 na 1675 zijn geregistreerd in de archieven van Stompwijk
28	1675	mr. Jacob van der Tocht
29	1675	Cornelis Quack
30	1675	Cornelis Quack
31	1675	Jacob Briel
32	1675	dr. Adriaen Quack
33	1675	mr. Diederick van Leyden van Leeuwen
34	1675	mr. Jacob Vallensis

Dijkgraven (D) en heemraden 1668-1737

Het college van dijkgraaf en heemraden bestuurde de polder en stelde het personeel aan, behalve de penningmeester, die werd benoemd door de ingelanden. Volgens reglement van 1675 wordt de dijkgraaf gekozen voor 3 jaar en worden de vijf heemraden voor 2 jaar gekozen. Er moeten zo mogelijk telkens 2 heemraden uit Delft, 1 uit Leiden, 1 uit Gouda en 1 van elders worden gekozen. De verkiezing door de ingelanden vond plaats in de zomer. Om lid van het college te kunnen worden moest men minimaal een kavel van 30 morgen in de polder bezitten.

Opvallend is dat de meeste kavels in de jaren 20 van de 18^e eeuw zijn verkocht aan de boeren zelf, de landheren trokken zich langzaam terug. Het bestuur van de polder bleef (in ieder geval tot 1737) echter exclusief in handen van de heren.

Adriaan Jan	Bartholotti van den Heuvel	1715-1717, 1719-1724, 1724-1727 (D), 1728-1730, 1731-1733	
Johan de	Beer	1711-1715	
mr. Sacharias van	Beresteyn van Hofdijk	1668-1673 (plv)	burgemeester Delft
Pieter	Binckhorst	1720-1721	
mr. Cornelis	Boey	1709-1711, 1717-1721	
mr. Willem	Boy/Boey	1699-1701	
Adriaan	Boreel	1714-1716	
Johan van den	Bosch	1689-1691	
Jacob	Briel	1679-1681	schep en Delft
Cornelis van den	Broeck	1691-1693, 1693-1699 (D), 1699-1701, 1703-1705, 1705-1709 (D)	kamerbewaarder
mr. Cornelis van	Campen	1703-1705, 1707-1709	
Dirk	Cant	1668 (plv)	
Johan	Clocq	1676-1678	Gouda
Pieter van der	Cracht	1732-1736, 1737-	
heer van	Dinther	1687-1689, 1690-1691 (D), 1691-1693 – identiek aan Jacob van der Hoeven?	
Philips	Doubleth heer van Sint Annaland	1677-1679, 1681-1683	
Arent van der	Dussen	1673 (plv), 1675-1676, 1676-1678 (D)	pensionaris Delft
mr. Johan van der	Dussen*	1668-1677, 1678-1679 (D)	(oud)schep en Delft
Jacob van der	Dussen, heer van Oost Barendrecht	1730-1732	
Eeuwout van der	Dussen, heer van Souteveen	1727-1729	
Jacob van der	Graaf	1682-1684	burgemeester Den Haag
Hugo 's	Gravesande	1677-1679, 1687-1690 (D)	burgemeester Delft
Maarten 's	Gravesande Hz	1700-1705	
Salomon van der	Heul	1693-1695, 1697-1699, 1701-1703, 1705-1707, 1708-1710	
mr. Jacob van der	Hoeven, heer van Dinther	1681-1687 (D)	burgemeester Den Haag
mr. Johan van der	Hoeven	1693-1695, 1697-1699, 1701-1702	
Dirk van	Hogeveen	1682-1684	
Pieter	Hoogstad	1723-1725	
Francois Joseph	Lamberti	1721-1724, 1727-1729	
mr. Francois Adriaan van	Leyden	1705-1712, 1715-1718	burgemeester en rentmeester
Diederik van	Leyden van Leeuwen	1668 (plv), 1676-1680	burgemeester Leiden
Frans van der	Meer	1709-1711	
Johan van der	Meer	1680-1682, 1684-1687	ontvanger
mr. Gerard van der	Meer	1702-1707	
mr. Nicolaas van der	Meer	1689-1691, 1693-1695, 1697-1699, 1699-	schep en/vroed-

1702 (D)			schap Leiden
1668-1676, 1678, 1680-1682	Mr. Herman van der Meer*, heer van Hogeveen		burgemeester Leiden
1707-1708, 1711-1718, 1726-1727	Harald Johan Pels		
1685-1687	M. de Perceval		kolonel Gouda
1687-1688	Mattheus van Polenbergh		Delft
1736-(1738)	Mr. Jacob Pompe van Meerdervoort		
1690-1692	Cornelis Putmans		
1675-1677, 1681-1682	dr. Adriaan Quack		
1726-1728	Pieter Reynard		Den Haag
1714-1723, 1725-1727, 1727-1737 (D)	Hendrik van der Salm		
1702-1703	Willem van der Salm		
1724-1726	Mr. Paulus Scheltus		
1732-1737(1738)	Mr. Isaac Scheltus Pz		
1728-1732	Mr. Otto Scheltus Pz		
1731-1737	Willem Snellen		
1697-1699, 1701-1702, 1702-1705 (D), 1707-1708, 1710-1712	Mr. Adriaan van Swieten		
1683-1685, 1689-1691, 1693-1695	Willem van Swieten		
1729-1731, 1733-1737(1739)	Mr. Theodorus van Teylingen		raad Rotterdam
1684-1687	Jacobus Thierens		ontvanger
1712-1718, 1718-1721 (D), 1723-1725	Mr. Jacob van der Tocht		schepen Gouda
1668-1675, 1678-1680(1682)	Mr. Jacob van der Tocht*		burgemeester Gouda
1687-1689, 1691-1693, 1695-1696	Cornelis van der Togt		secretaris Gouda
1704-1709, 1709-1712 (D), 1718-1720, 1721-1724 (D)	Dirk Vallensis		vroedschap
1688-1690, 1692-1693	Mr. Cornelis Vallensis		schepen Delft
1712-1714, 1718-1719	Rippert van de Velde		
1729-1731 (schoonzoon van De Voogt)	Mr. Laurens Vermaten		
1723-1728	Leonard Vermeulen		
1724-1726	Jacob de Vooght		
1682-1684, 1687-1689, 1691-1693, 1695-1697	Mr. Pieter Weesp		Leiden
1680-1682, 1684-1687, 1695-1697	Anthony Wevering, van Holy		schepen

Opzichters, sinds 1709 fabriek 1668-1737

De opzichter / fabriek hield toezicht op de werkzaamheden in de polder, zoals reparaties aan molens en dijken.

Adrianus	Quack	1668-1676	tevens penningmeester
Adriaan van	Rijck	1676-	
Cornelis	Oudenhoorn	-1709	
Jan van den	Enden	1709-1721?	
Ary van	Rosse	1721-1733?	
Ary van den	Bosch	1733-	

Penningmeesters 1668-1737

De penningmeester fungeerde feitelijk als secretaris van de polder. Hij vertegenwoordigde de polder en moest allerlei zaken regelen. Volgens reglement van 1675 benoemd voor 3 jaar maar in feite voor het leven.

Adrianus	Quack	1668-1675
Mr. Jacob van der	Hoeven	1675-1678

Hugo Gerritsz van der Meer	1678-1718	ontslag wegens hoge ouderdom, spoedig daarna overleden
Simon Knol	1718-1727	notaris te Den Haag, overleden
Cornelis Knol	1727-	notaris te Den Haag, zoon van Simon

Molenmeesters 1679-83, 1691-97, 1707-37

De molenmeesters ondersteunden dijkgraaf en heemraden bij de schouw en hielden toezicht op de molenaars. Volgens reglement van 1675: 3 molenmeesters voor 2 jaar; in 1679-1681 benoemd door de ingelanden in januari, vanaf 1693 in de zomer. Later blijken ze door dijkgraaf en heemraden te worden benoemd; volgens reglementen van 1718 en 1723 moesten er 2 uit het lage (L) deel en 1 uit hoge (H) deel van de polder worden benoemd. Uit andere jaren zijn geen vermeldingen van molenmeesters gedrukt. Blijkbaar behoeften de molenmeesters geen eigendom in de polder te hebben maar er wel wonen.

Ary Michiels		1681-1682
Cornelis Jansz		1693-1695
Jan Engelen		1695
Pieter Corsz		1694-1696
Cornelis Jansz van	Alphen	1681-1682
Jacob Fransz	Berkhout (H)	1718-1720
Pieter Gerritsz	Borst	1693-1695
Arent	Bosch	1714-1716
Aart	Bosch (H)	1730-1732
Ary	Bosch (H)	1732-1734
Dirk van	Bourgonjen	1716-1718
Leendert van der	Drift (L)	1734-1736
Hendrik Govertsz	Kerkhooven (H)	1734-1736
Joost Govertsz	Kerkhooven (H)	1728-1730
Grabel	Langelaan	1696
Dirk Rochusse	Langerak (H)	1720-1722
Jasper Dirksz	Langerak (L)	1714-1716, 1718-1720, 1722-1724, 1727-1729
Sijme Jaspersz	Langerak (L)	1736-1738
Jacob Roelofsz van der	Maarl (L)	1713-1715, 1723-1725
Jan van der	Maarl (L)	1730-1732
Leendert Dirksz van der	Meer	1679-1680
Ary Jansz	Moyman	1711-1713
Alewijn Cornelisz	Ouwendijk (H)	1724-1726
Cornelis Willemsz	Patijn	1715-1717
Cors Jansz van der	Poel	1717-1719
Jan Corsz van der	Poel (L)	1720, 1724-1726, 1731-1733, 1735-1737
Pieter Corsz van der	Poel (L)	1725-1727, 1736-1738
Arent Klaasz	Prins (L)	1726-1728, 1729-1731
Claas Claasz	Prins (L)	1707-1709, 1716-1718, 1720-1722
Leendert	Quant (L)	1732-1734, 1737(-1739)
Goosse Corse de	Rooy	1679-1681
Bastiaan van der	Salm (L)	1679-1680, 1695-1697, 1709-1711, 1721-1723
Gerrit Jansz van der	Vaart (H)	1722-1724
Jan Gerritsz van der	Veen	1719
Pieter van	Veen (L)	1728-1730, 1733-1735
Jan Abrahamsz van de	Velde (H)	1726-1728
Cornelis	Visser	1691-1693